

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (Information)

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานสำหรับเตรียมทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภูมิปัญญานักวิชาการอาวุโส เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558 ได้มีการประมวลเอกสาร ข้อมูลสารสนเทศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย การออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมและเป็นพื้นฐานองค์ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- 1 เรื่องราวเกี่ยวกับอาเซียน (ASEAN) และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย
- 2 บทบาทของการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการอยู่ในประชาคมอาเซียนได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคง
 - 2.1 บทบาทของการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
 - 2.2 บทบาทของการศึกษาตามองค์ประกอบเสาหลักของประชาคมอาเซียน
 - 2.3 บทบาทขององค์กรต่างๆในการพัฒนาการศึกษาอาเซียน
- 3 การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
 - 3.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
 - 3.2 นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
 - 3.3 แผนปฏิบัติงานและการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
- 4 การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
 - 4.1 มาตรฐานสมรรถนะและคุณลักษณะของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
 - 4.2 การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาอาเซียนในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
 - 4.3 ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาจากหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาอาเซียน

แต่ละประเด็นมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

เรื่องราวเกี่ยวกับอาเซียน (ASEAN) และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย

เรื่องราวเกี่ยวกับอาเซียน (ASEAN)

การก่อตั้งอาเซียน

อาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งมี 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งผู้แทนทั้ง 5 ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย) ตุน อับดุล ราชัก บิน ฮุสเซน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติมาเลเซีย) นายนาซิโซ รามอส (รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์) นายเอส ราชารัตนัม (รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์) และ พันเอก(พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรีต่างประเทศไทย) โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของอาเซียนในระยะเริ่มแรกไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

วัตถุประสงค์หลักของอาเซียน

ปฏิญญากรุงเทพฯ ได้ระบุวัตถุประสงค์สำคัญ 7 ประการของการจัดตั้งอาเซียน ได้แก่

- 1 ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ และการบริหาร

- 2 ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค

- 3 เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค

- 4 ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี

- 5 ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

- 6 เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนปรับปรุงการขนส่ง และการคมนาคม

- 7 เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอกองค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และ องค์การระหว่างประเทศ (<https://sites.google.com/>, 2014)

ในเวลาต่อมาได้มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2527) เวียดนาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2538) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และพม่า (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540) และ กัมพูชา (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542) ตามลำดับ จากการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิกครบ 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (<https://sites.google.com/>, 2014)

หลักการพื้นฐานของความร่วมมือ

จากการที่อาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยตราสารที่เรียกว่า ปฏิญญาอาเซียน หรือที่รู้จักในชื่อ ปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) โดยหากพิจารณาจากเนื้อหาของตราสารและสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วง ค.ศ. 1967 พิจารณาได้ว่าอาเซียนจำต้องอาศัยรูปแบบความร่วมมือเชิงมิตรภาพในภูมิภาคและเลี่ยงการกำหนดสิทธิหน้าที่ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้นำในภูมิภาคได้

อาเซียนเป็นเวทีดำเนินความร่วมมือบนพื้นฐานของความยินยอมและความสมัครใจของสมาชิกเป็นหลัก การดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือหรือการอาศัยฉันทามติ โดยเลี่ยงการอ้างสิทธิหน้าที่และการแทรกแซงทางการเมืองระหว่างสมาชิก (non- intervention) ซึ่งแนวปฏิบัตินี้ที่เรียกว่า “The ASEAN Way” ได้ช่วยให้ความร่วมมือดำเนินมาได้โดยปราศจากความขัดแย้งรุนแรงแม้ว่าสมาชิกแต่ละประเทศจะมีระบบกฎหมายและนโยบายทางการเมืองที่แตกต่างกัน ดังนั้น เมื่ออาเซียนมีได้มั่งที่จะนำกฎหมายระหว่างประเทศมาเป็นฐานในการดำเนินการ จึงมิได้มีการจัดทำสนธิสัญญาหรือกฎบัตรอาเซียนมาตั้งแต่ต้น

แม้อาเซียนจะมีได้มีสนธิสัญญาหรือกฎบัตรมาตั้งแต่ต้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปอาเซียนก็ได้พัฒนาความร่วมมือโดยอาศัยฐานในทางกฎหมายระหว่างประเทศมากขึ้น เช่น การที่สมาชิกอาเซียนได้จัดทำสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia 1976 หรือ TAC) ซึ่งก็เป็นการนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิมแล้วมานำขึ้นระหว่างรัฐในภูมิภาค เช่น หลักการเคารพ อำนาจอธิปไตยของรัฐ หลักการไม่แทรกแซงกิจการอันเป็นการภายในของแต่ละรัฐ ซึ่งปรากฏอยู่ใน กฎบัตรสหประชาชาติอยู่แล้ว และอาเซียนก็ได้อาศัยหลักในสนธิสัญญาดังกล่าวมาเป็นหลักการที่อาเซียนยึดถือ และเป็นข้อแม้ในการต่อรองกับรัฐที่ไม่ใช่สมาชิกให้ลงนามเป็นภาคีก่อนจะได้รับให้เข้าร่วมประชุมกับอาเซียน ข้อพิจารณาสำคัญคือสนธิสัญญาดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องหรือทำขึ้นกับอาเซียนโดยตรง และอาเซียนก็มิได้มีความสามารถในการทำสนธิสัญญาโดยตนเอง เพียงแต่รัฐที่อยู่ในบริเวณเอเชียอาคเนย์ได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ร่วมกันในภูมิภาคและอาเซียนเป็นเครื่องมือในการดำเนินความร่วมมือ และพันธกรณีหรือหน้าที่ตามสนธิสัญญานั้นย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียนโดยปริยาย นอกจากนี้อาเซียนยังได้เป็นเวทีที่ทำให้เกิดสนธิสัญญาในเรื่องอื่นๆ เช่น การทำให้ภูมิภาคปลอดจากอาวุธนิวเคลียร์ หรือล่าสุดในด้านการต่อต้าน การก่อการร้าย ตลอดจนความตกลงเรื่องเศรษฐกิจและความร่วมมือเฉพาะด้าน เช่น ด้านการส่งเสริมสวัสดิการสังคม การศึกษา การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ สิ่งแวดล้อม การจัดการภัยพิบัติ ฯลฯ ซึ่งล้วนอาเซียนเป็นกลไกสำคัญทั้งสิ้น ดังนั้น แม้ในทางรูปแบบแล้วจะไม่ถือว่าอาเซียนได้ตั้งอยู่บนฐานกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ในทางเนื้อหากฎหมายระหว่างประเทศและความตกลงเหล่านี้ก็จะได้มีอิทธิพลต่อการดำเนินการของอาเซียนในช่วงเวลาที่ผ่านมา (<https://sites.google.com/> , 2014)

พัฒนาการของความร่วมมืออาเซียน

ในการประชุม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อเดือนธันวาคม 2540 บรรดาผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันประกาศ “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” (ASEAN Vision 2020) โดยกำหนดเป้าหมายว่าภายในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) อาเซียนจะมีรูปแบบความร่วมมือที่พัฒนาใกล้ชิดมากขึ้นยิ่งกว่าเดิม ต่อมาในการประชุมผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 9 ในเดือนตุลาคม 2546 ที่บาหลี ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) โดยจะประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community-ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)

ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2547 ได้มีการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 10 ณ กรุงเวียงจันทน์ และบรรดาผู้นำอาเซียนได้ประกาศแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Programme) ซึ่งได้สนับสนุนการจัดทำกฎบัตรอาเซียนเพื่อรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2563 และในเดือนธันวาคม 2548 ได้มีการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 11 ณ กรุงบาหลี โดยบรรดาผู้นำได้ร่วมกันประกาศ หลักการสำคัญในการจัดทำกฎบัตรอาเซียนและได้มอบหมายให้ “คณะผู้ทรงคุณวุฒิ” (Eminent Persons Group) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการต่างประเทศจากแต่ละประเทศสมาชิก เป็นผู้จัดทำข้อเสนอแนะเบื้องต้นและลักษณะทั่วไปของกฎบัตรอาเซียน ซึ่งคณะผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้ประชุมหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ จนสามารถสรุปข้อเสนอแนะเบื้องต้นในการจัดทำกฎบัตรในรูปแบบ “รายงานของคณะผู้ทรงคุณวุฒิเรื่องกฎบัตรอาเซียน” ในเดือนธันวาคม 2549 ล่าสุดเมื่อเดือนมกราคม 2550 ในการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 ณ กรุงเซบู บรรดาผู้นำได้ร่วมกันประกาศ รับรองรายงานของคณะผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียนและได้มอบหมายให้ “คณะทำงานระดับสูง” หรือ High Level Task Force ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่มีความเชี่ยวชาญจากแต่ละประเทศสมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำร่างกฎบัตรอาเซียนและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ โดยให้อาศัยหลักการสำคัญที่บรรดาผู้นำได้ร่วมกันประกาศไว้ ณ กรุงบาหลี และกรุงเซบู รวมถึงให้พิจารณาจากข้อเสนอแนะจากรายงานของคณะผู้ทรงคุณวุฒิให้แล้วเสร็จ เพื่อสามารถนำร่างกฎบัตรไปพิจารณาในการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 ณ ประเทศสิงคโปร์ในเดือนพฤศจิกายน 2550 ต่อไป จากนั้นก็จะได้มีการตรวจสอบ รับฟังความคิดเห็น ก่อนผู้นำจะลงนาม

การประกาศใช้กฎบัตรอาเซียน

ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดขึ้นที่สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ในกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ได้ประกาศใช้ กฎบัตรอาเซียน อย่างเป็นทางการ ส่งผลให้การดำเนินงานของอาเซียน เป็นไปภายใต้กฎหมายเดียวกันและปูทางไปสู่การสร้างตลาดเดียวในภูมิภาคภายใน 7 ปี (ไชยวัฒน์ ตระการรัตน์สันติ, 2551)

สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน

ตามกฎบัตรนี้ อาเซียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล วัตถุประสงค์ ของกฎบัตรเป็นการประมวลบรรทัดฐาน (Norm) และค่านิยม (Value) ของอาเซียนที่สรุปได้ดังนี้

1 ภาพรวมของประชาคมอาเซียน การรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ การเพิ่มความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

2 ด้านเศรษฐกิจ สร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวและความสามารถในการแข่งขันสูง การรวมตัวทางเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า/บริการ การลงทุนและแรงงาน การเคลื่อนย้ายทุนเสรียิ่งขึ้น

3 ด้านความมั่นคงของมนุษย์ บรรเทาความยากจน และลดช่องว่างการพัฒนา ส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านความร่วมมือด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีพ

4 ด้านสังคม ส่งเสริมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างสังคมที่ปลอดภัยมั่นคงจากยาเสพติด เพิ่มพูนความกินดีอยู่ดีของประชาชนอาเซียน ผ่านโอกาสที่ทัดเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนามนุษย์, สวัสดิการ และความยุติธรรม

5 ด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่คุ้มครองสภาพแวดล้อม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

6 ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนโดยเคารพความหลากหลายและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

7 ด้านการเมืองความมั่นคง ค้ำครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างประชาธิปไตย เพิ่มพูนธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ตอบสนองต่อสิ่งที่ท้าทายความมั่นคง เช่น การก่อการร้าย

หลักการ ของกฎบัตรนี้ อยู่บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี สิ่งที่น่าหนักใจคือ การรวมศูนย์กับความสัมพันธ์กับภายนอก จึงทำให้กฎบัตรนี้เป็นเสาหลักของการสร้างประชาคมอาเซียนและต่อยอดถึงข้อผูกมัดทางกฎหมายของข้อตกลงอาเซียนต่างๆ

กลไกของอาเซียน ให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเป็นองค์กรสูงสุดในกำหนดนโยบายของอาเซียน โดยมีการประชุมสุดยอดปีละ 2 ครั้ง มีคณะมนตรีประสานงานอาเซียนที่มาจากรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นผู้บริหารงานทั่วไป และคณะมนตรีประชาคมอาเซียนดำเนินการตามพันธกรณีในแต่ละสาขา เลขานุการเป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่บริหารสำหรับการติดตามความคืบหน้าในกิจการต่างๆของอาเซียน รวมทั้งมีคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียนเพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะมนตรีประชาคมอาเซียน

การบริหารงาน ประธานอาเซียนดำรงตำแหน่งวาระ 1 ปี และประเทศที่เป็นประธานอาเซียนจะรับตำแหน่งประธานของกลไกของอาเซียนทุกตำแหน่ง อาทิ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน มंत्रीประสานงานอาเซียน มंत्रीประชาคมอาเซียนคณะต่างๆ ประธานผู้แทนถาวรประจำอาเซียน

สัญลักษณ์ของอาเซียน

คือ รูปวงข้าว สีเหลืองบนพื้นสีแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสีขาวและสีน้ำเงิน วงข้าว 10 ต้น หมายถึง ประเทศสมาชิก 10 ประเทศ สีเหลืองหมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและการมีพลวัติ สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง

วิสัยทัศน์ (Vision) ประชาคมอาเซียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “หนึ่งวิสัยทัศน์ , หนึ่งเอกลักษณ์ , หนึ่งประชาคม (One Vision , One Identity , One Community)”

โครงสร้างและกลไกการดำเนินงานของอาเซียน

นโยบายการดำเนินงานของอาเซียนจะเป็นผลจากการประชุมหารือในระดับหัวหน้ารัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน การประชุมสุดยอดเป็นการประชุมในระดับสูงสุดเพื่อกำหนดแนวนโยบายในภาพรวมและเป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมายและแผนงานของอาเซียนในระยะยาว โดยการจัดทำเอกสารในรูปแบบของแผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement) หรืออนุสัญญา (Convention) เช่น Hanoi Declaration, Hanoi Plan of Action และ ASEAN Convention on Counter Terrorism เป็นต้น ส่วนการประชุมในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะด้าน โดยหารือในรายละเอียดมากขึ้น (<https://www.google.co.th/>, 2014)

การขยายขอบเขตของอาเซียน

เมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนเรียบร้อยแล้ว ได้มีการขยายขอบเขตของอาเซียน ซึ่งโดยกฎบัตรอาเซียนได้ระบุให้อาเซียนพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรและช่องทางเจรจาความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันกับนานาประเทศ องค์การและสถาบันระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ บนพื้นฐานหลักการของอาเซียน ที่จะเป็พลังขับเคลื่อนหลักในการจัดการภูมิภาคอาเซียนได้ริเริ่มขึ้นและดำรงไว้ซึ่งความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนกำหนดแนวนโยบายยุทธศาสตร์ของความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียนโดยผ่านการเสนอแนะของที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (<http://www.aseancommunityroadshow.com/relationship/>) ในลักษณะดังกล่าวนี้จึงได้มีการขยายขอบเขตความร่วมมืออาเซียน ที่สำคัญ คือ ความร่วมมืออาเซียน+3 (จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้)

ความร่วมมืออาเซียน+3 (จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้)

การพบหารือระหว่างผู้นำของประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศกับผู้นำของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ในช่วงที่เกิดวิกฤตการเงินในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อปี 2540 นับเป็นการกำเนิดของกรอบความร่วมมืออาเซียน+3 นับแต่นั้นมา การประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเดียวกับการประชุมสุดยอดอาเซียน กรอบความร่วมมืออาเซียน+3 เริ่มเป็นรูปเป็นร่างภายหลังการออกแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือเอเชียตะวันออกเมื่อปี 2542 และการจัดตั้งกลุ่มวิสัยทัศน์เอเชียตะวันออก (East Asia Vision Group-EAVG) ในปี 2542 โดย EAVG ได้เสนอแนวคิดการจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออก (East Asian community-EAC) และมาตรการความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การจัดตั้ง EAC

ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 9 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อปี 2548 ผู้นำได้ลงนามในปฏิญญากรุงกัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการประชุมสุดยอดอาเซียน+3 (Kuala Lumpur Declaration on the ASEAN+3 Summit) กำหนดให้การจัดตั้งประชาคมเอเชียตะวันออกเป็นเป้าหมายระยะยาว และให้กรอบอาเซียน+3 เป็นกลไกหลักในการนำไปสู่เป้าหมายระยะยาวดังกล่าว

ปัจจุบัน กรอบอาเซียน+3 มีความร่วมมือกว่า 20 สาขาภายใต้กรอบการประชุมในระดับต่างๆ มากกว่า 50 การประชุม ความร่วมมือสำคัญ อาทิ ความร่วมมือด้านการเงินภายใต้มาตรการริเริ่มเชียงใหม่ได้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองพหุภาคี ความร่วมมือด้านการเงินภายใต้มาตรการดังกล่าวหรือที่เรียกว่า “Chiang Mai Initiative Multi lateralization (CMIM)” ความร่วมมือด้านอาหารและพลังงาน ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งระบบสำรองข้าวฉุกเฉินอาเซียน+3 (ASEAN Plus Three Emergency Rice Reserve-APTERR) เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาค โดยมีการจัดตั้งสำนักเลขานุการ APTERR ในประเทศไทย และความร่วมมือด้านการศึกษาซึ่งไทยมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการ จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการศึกษาอาเซียน+3 เป็นต้น (<http://www.aseancommunityroadshow.com/relationship/>)

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานของอาเซียน

1 สำนักเลขาธิการอาเซียน หรือ ASEAN Secretariat ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างประเทศสมาชิก โดยมีเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretary-General) เป็นหัวหน้าสำนักงาน ผู้ดำรงตำแหน่งคนปัจจุบันคนไทย คือ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ ซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี (ค.ศ. 2008-2012)

2 สำนักงานอาเซียนแห่งชาติ หรือ ASEAN National Secretariat เป็นหน่วยงานระดับกรมในกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน มีหน้าที่ประสานกิจการอาเซียนในประเทศนั้นและติดตามผลการดำเนินงาน สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

องค์ประกอบ 3 เสาหลักของอาเซียน

ตามกฎบัตรอาเซียน ประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community – ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community – AEC) เสาหลักทั้ง 3 เสาหลักนี้ต่างก็ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันให้สำเร็จภายในปี 2558 (<http://www.bic.moe.go.th/th/>, 2014) ในแต่ละเสาหลักมีรายละเอียดดังนี้ (<http://region6.prd.go.th/>, 2014)

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community – APSC)

มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง โดยสันติวิธี อาเซียนจึงได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) โดยเน้นใน 3 ประการ คือ

(1) การมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะร่วมกันทำเพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างของประเทศสมาชิก ส่งเสริมพัฒนาการทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน เช่น หลักการประชาธิปไตย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การต่อต้านการทุจริต การส่งเสริมหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล เป็นต้น

(2) ส่งเสริมความสงบสุขและรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชนที่ครอบคลุมในทุกด้านครอบคลุมความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในรูปแบบเดิม มาตรการสร้างความไว้วางใจและการระงับข้อพิพาท โดยสันติเพื่อป้องกันสงครามและให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ด้วยกันโดยสงบสุขและไม่มีความหวาดระแวง และขยายความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและจัดการภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ

(3) การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก เพื่อเสริมสร้างบทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบอาเซียน+3 กับจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-AEC)

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี อาเซียนได้จัดทำแผนงาน การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงานบูรณาการการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4 ด้าน คือ

(1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (single market and production base) โดยจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น

(2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน)

(3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ให้มีการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ

(4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาคเพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community – ASCC)

อาเซียนได้ตั้งเป้าเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ในปี 2558 โดยมุ่งหวังเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน โดยได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่

- (1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- (2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม
- (3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม
- (4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
- (5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน
- (6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา

ทั้งนี้โดยมีกลไกการดำเนินงาน ได้แก่ การประชุมรายสาขาระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส และระดับรัฐมนตรีและคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

จะเห็นได้ว่า ในส่วนของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - AEC) มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือในหลายสาขา ได้แก่ ความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติด การพัฒนาชนบท การขจัดความยากจน สิ่งแวดล้อม การศึกษา วัฒนธรรม สตรี สาธารณสุข โรคเอดส์ และ เยาวชน เป็นกลไกสำคัญเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของประชาคมนี้

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) หรือ อาเซียน และจากการที่ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนครั้งที่ 41 โดยมีประเด็นหลัก (Theme) คือ “Walk Together, Work Together towards AEC” หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจของประเทศสมาชิกเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) โดยยึดหลักดำเนินงาน 3Cs คือ 1) Commit ทุกประเทศจะต้องยึดมั่นในการปฏิบัติตามพันธกรณี 2) Concert ความร่วมมือร่วมใจระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อดำเนินตามแผนงานที่ได้วางแผนและตกลงกันไว้ 3) Connect การสร้างความมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่อการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของอาเซียน เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าการบริการ และการลงทุนภายในภูมิภาคอย่างเสรี สร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มอาเซียน (การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน, ออนไลน์) จากการรวมกลุ่มดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งนำมาสู่การกำหนดนโยบายของรัฐบาลในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะนโยบายด้านการศึกษาซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

บทบาทของการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการอยู่ในประชาคมอาเซียนได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคง มีประเด็นสำคัญที่ได้ประมวลมานำเสนอ ดังนี้

- 1 บทบาทของการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 2 บทบาทของการศึกษาตามองค์ประกอบเสาหลักของประชาคมอาเซียน
- 3 บทบาทขององค์กรต่างๆในการพัฒนาการศึกษาอาเซียน

บทบาทของการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

<http://region6.prd.go.th/2550>)

ตามที่ได้ตกลงกันโดยผู้นำในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2550 ในด้านการศึกษาได้มีข้อตกลงว่า

1 ยืนยันว่า หนึ่งในวัตถุประสงค์ของอาเซียนที่ระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียน ข้อที่ 1 ย่อหน้าที่ 10 คือ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในเรื่องการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีพ รวมทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างพลังประชาชนอาเซียนและเสริมสร้างความเข้มแข็งแห่งประชาคมอาเซียน

2 ตระหนักถึง ความสำคัญของการศึกษาในการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมีความรับผิดชอบทางสังคม เพื่อที่จะยึดเหนี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้นให้เป็นผลสำเร็จ และเพื่อความเป็นเอกภาพในหมู่ชาติสมาชิกและประชาชนอาเซียน โดยการเร่งสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน และการสร้างสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปันที่ครอบคลุมไปถึงความอยู่ดีกินดี การดำรงชีวิตและสวัสดิการของประชาชนที่ดีขึ้น

3 ระลึกถึง ทัศนะของรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนที่แสดงในที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 1 (ASED) เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2549 ความว่า การศึกษาไม่ควรถูกพิจารณาภายใต้เสาสังคมและวัฒนธรรม แต่เพียงอย่างเดียวแต่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรพัฒนาผ่านทั้ง 3 เสาของประชาคมอาเซียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับรัฐสมาชิกแต่ละรัฐ รวมไปถึงในระดับภูมิภาคอาเซียนด้วย

4 ระลึกถึง ปฏิญญาอะฮา-หัวหินว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (2552-2558) ซึ่งประกอบด้วยร่างแผนงานของ 3 ประชาคม และแผนปฏิบัติการสำหรับข้อริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียนฉบับที่ 2 ซึ่งเน้นไปที่การพัฒนามนุษย์ในฐานะที่เป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

5 ระลึกด้วยว่า ทศนะของรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนในการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2552 ที่ภูเก็ต ซึ่งได้พิจารณาและปรับปรุงชุดของข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาภูมิภาคครั้งที่ 1 ว่าด้วยความร่วมมือที่แน่นแฟ้นทางการศึกษาเพื่อบรรลุการเป็นประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปันระหว่างวันที่ 23-25 กุมภาพันธ์ 2552 ที่กรุงเทพฯ และชลบุรี ประเทศไทย รวมทั้งการพัฒนาแผนปฏิบัติการเรื่องการศึกษา 5 ปีของอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษาอย่างเข้มแข็งภายในอาเซียนและประเทศคู่เจรจา

จากข้อตกลงดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นข้อตกลงที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยมีแนวคิดสำคัญว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งทำให้การศึกษามีบทบาทสำคัญตามองค์ประกอบ 3 เสาหลักของอาเซียน ดังนี้

บทบาทของการศึกษาตามองค์ประกอบเสาหลักของประชาคมอาเซียน

จากข้อตกลงของประชาคมอาเซียนการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2550 จึงได้เกิดแนวทางการดำเนินงานที่เป็นสิ่งจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อบทบาทของการศึกษาเรื่องการสร้างประชาคมอาเซียนในปี 2558

1 บทบาทของภาคการศึกษาในเสาการเมืองและความมั่นคง โดย

1.1 สนับสนุน ความเข้าใจและความตระหนักรู้ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อในภูมิภาคในหมู่อาจารย์ผ่านการฝึกอบรม โครงการแลกเปลี่ยน และการจัดตั้งข้อมูลพื้นฐานออนไลน์เกี่ยวกับเรื่องนี้

1.2 จัดให้มี การประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในภูมิภาคอาเซียนที่หลากหลาย การสร้างศักยภาพและเครือข่ายของพวกเขาเอง เรายอมรับการดำรงอยู่ของเวทีโรงเรียนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia School Principals' Forum: SEA-SPF)

2 บทบาทของภาคการศึกษาในเสาเศรษฐกิจ โดย

2.1 พัฒนา พัฒนารอบทักษะภายในประเทศของแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อช่วยสนับสนุนการมุ่งไปสู่การทำการยอมรับทักษะในอาเซียน

2.2 สนับสนุน การขับเคลื่อนของนักเรียน นักศึกษาให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาระบบวิทยาระดับภูมิภาคของอุปกรณ์สารสนเทศด้านการศึกษาที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจัดหาได้

2.3 สนับสนุน การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือในภูมิภาคอาเซียน โดยผ่านกลไกความร่วมมือในระดับภูมิภาคระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับความพยายามในการปกป้องและปรับปรุงมาตรฐานทางด้านการศึกษาและวิชาชีพ

2.4 พัฒนา มาตรฐานด้านอาชีพบนพื้นฐานของความสามารถในภูมิภาคอาเซียนโดยมุ่งไปที่การสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก และเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยประสานกับกระบวนการประกอบการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านแรงงาน

3 บทบาทของภาคการศึกษาในเสาสังคมและวัฒนธรรม มีดังนี้

3.1 พัฒนา เนื้อหาสาระร่วมในเรื่องอาเซียนสำหรับโรงเรียนเพื่อใช้เป็นตัวอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครูอาจารย์

3.2 เสนอให้มี หลักสูตรปริญญาด้านศิลปวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย

3.3 เสนอให้มี ภาษาประจำชาติอาเซียนให้เป็นภาษาต่างประเทศวิชาเลือกในโรงเรียนสนับสนุนโครงการระดับภูมิภาคที่มุ่งเน้นที่การส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เยาวชน เรารับรองการมีอยู่ของโครงการอื่นๆ นอกเหนือจากนี้ เช่น การนำเที่ยวโรงเรียนอาเซียน โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษาอาเซียน การประชุมเยาวชนอาเซียนด้านวัฒนธรรม การประชุมสุดยอดเยาวชนนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยอาเซียน การประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และการประกวดสุนทรพจน์ระดับเยาวชน

3.4 สนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีพในประเทศสมาชิกอาเซียนโดยการสนับสนุนการศึกษาสำหรับทุกคน

3.5 จัดให้มี การประชุมวิจัยทางด้านการศึกษาอาเซียนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยจากประเทศสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นและเรื่องที่เกี่ยวข้องของภูมิภาค

3.6 สนับสนุน ความเข้าใจและการตระหนักรู้ในประเด็นและเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียนโดยการบูรณาการให้อยู่ในหลักสูตรในโรงเรียน และการมอบรางวัลโรงเรียนสีเขียวอาเซียน

3.7 เฉลิมฉลอง วันอาเซียน (วันที่ 8 สิงหาคม) ในโรงเรียนโดยเฉพาะในเดือนสิงหาคมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลงชาติอาเซียน การจัดการแข่งขันเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียน การจัดแสดงเครื่องหมายและสัญลักษณ์อื่นๆ ของอาเซียน การจัดค่ายเยาวชนอาเซียน เทศกาลเยาวชนอาเซียน และวันเด็กอาเซียน

3.8 เห็นชอบ ที่จะเสนอในรัฐสมาชิกอาเซียนแบ่งปันทรัพยากรแก่กัน และพิจารณาการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษาของภูมิภาคเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอในการปฏิบัติการต่างๆ ได้ตามที่ได้รับการเสนอแนะมา

3.9 มอบหมายให้ องค์กรระดับรัฐมนตรีรายสาขาของอาเซียนที่เกี่ยวข้องและเลขาธิการอาเซียนดำเนินการปฏิบัติตามปฏิญญานี้โดยการให้แนวทางและสนับสนุนแผน 5 ปีของอาเซียนว่าด้วยเรื่องการศึกษา รวมทั้งข้อตกลงในการควบคุมดูแลที่ได้รับการสนับสนุนโดยคณะกรรมการผู้แทนถาวรและรายงานต่อเราเป็นประจำผ่านคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนทราบผลการคืบหน้าของการดำเนินการ

3.10 ปฏิญาณว่า ความมุ่งมั่นและข้อผูกพันของเราในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีการเคลื่อนไหว ประชาคมที่มีความเชื่อมโยงกัน และประชาคมของประชาชนอาเซียนและเพื่อประชาชนอาเซียน

บทบาทขององค์กรต่างๆในการพัฒนาการศึกษาอาเซียนตาม แผนพัฒนาของอาเซียนในกรอบความร่วมมือทางการศึกษา

กรอบความร่วมมือในระดับรัฐมนตรี

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ผลักดันให้มีการจัดตั้งกลไกความร่วมมือด้านการศึกษาระดับรัฐมนตรีของอาเซียน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 ทำให้เกิดการประชุมรัฐมนตรีด้านการศึกษาของอาเซียน (ASEAN Education Ministers Meeting : ASED) เป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นการประชุมคู่ขนานกับการประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO Council Conference : SEAMEC)

การประชุม ASED เป็นการประชุมในระดับนโยบาย เพื่อให้รัฐมนตรีด้านการศึกษาของประเทศอาเซียนได้ร่วมกันผลักดันความร่วมมือทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การศึกษาามีบทบาทสำคัญในการสร้างประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนและประชาคมอาเซียนต่อไป

ผลจากการประชุม ASED ที่ประชุมได้เห็นพ้องกันที่จะให้ความสำคัญกับความพยายามในการพัฒนาการศึกษา โดยได้จัดทำคำแถลงของที่ประชุม ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างประชาคมอาเซียนที่แข็งแกร่งโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ 5 ประเด็น คือ (สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

1 การปลูกฝังความเป็นอาเซียนในหมู่พลเมืองอาเซียน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และส่งเสริมความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาเพื่อสร้างสันติสุขและเสถียรภาพในอาเซียน รวมถึงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่สังคมความรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for ALL : EFA) ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างระดับของการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

2 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยดำเนินมาตรการในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างหมู่ประชาชนในอาเซียน การกำหนดช่องทางธุรกิจใหม่ๆของอาเซียน ควบคู่กับการสร้างภาพลักษณ์ด้านการศึกษาของอาเซียน การดำรงอัตลักษณ์ของอาเซียน ในขณะเดียวกันก็ต้องเตรียมประชาชนอาเซียนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการส่งเสริมเรื่องของการศึกษา โดยเฉพาะการจัดทำดัชนีข้อมูลเอกสารและเว็บไซต์เกี่ยวกับอาเซียน รวมถึงการสร้างเสริมความเข้มแข็งของศูนย์อาเซียนศึกษาด้วย

3 การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการศึกษาของทรัพยากรมนุษย์ของอาเซียน โดยการแลกเปลี่ยน ครู/ อาจารย์/ บุคลากรด้านการศึกษา และนักเรียน / นักศึกษา การฝึกอบรมครูและการพัฒนาวิชาชีพครู ด้านภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษา และยกระดับคุณภาพการศึกษา การเตรียมความพร้อมให้ประชาชนอาเซียนรับมือกับความท้าทายด้านเทคโนโลยีและการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับนักเรียน / นักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษ

4 การสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายของมหาวิทยาลัยภายใต้กรอบเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (SAEAN University Network : AUN) โดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนจะดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการยอมรับคุณวุฒิการศึกษาและปริญญาระหว่างกัน และการขยายหลักสูตรอาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยให้แก่นักเรียนในวงกว้างมากขึ้น

5 การประสานความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับซีมีโอ โดยเสนอให้มีการประชุม ASEAN และให้จัดคู่ขนานกับการประชุม SEAMEC เพื่อให้มั่นใจว่าประเด็นแนวทางการร่วมมือด้านการศึกษาคouldได้รับการเสนอเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน

ข้อเสนอของที่ประชุม ASEAN ดังกล่าว ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 11 ที่ประเทศมาเลเซีย ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 (สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) โดยให้เน้นย้ำใน 3 ประเด็นที่สำคัญคือ (สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

1 การส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนและประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยการส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคมที่มีความหลากหลายเชื้อชาติ

2 คุณภาพการศึกษาเพื่อสนองตอบต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ

2.1 การศึกษาด้านภาษา (Language education) โดยเน้นการสอนภาษาแม่ ภาษาประจำชาติ และภาษาอังกฤษ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนภาษา

2.2 การศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา (Vocational2 Technical education) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

2.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (School Leadership) เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน จึงควรเน้นเรื่องการคัดเลือกและการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียน

3 กฎบัตรอาเซียน ที่มีการเสนอให้เพิ่มข้อบทด้านการศึกษา ซึ่งการศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ประชาชนอาเซียนในทุกภาคส่วน โดยการสร้างความตระหนักในเรื่องอัตลักษณ์ของอาเซียน การส่งเสริมกิจกรรมสัมพันธ์ในหมู่ประชาชนอาเซียน และการเพิ่มพูนการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะสำหรับเยาวชนทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง ความเสมอภาคทางการศึกษา และคุณภาพการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ

จากกรอบความร่วมมือด้านการศึกษาดังกล่าว ได้นำมาสู่การดำเนินการพัฒนาการศึกษาอาเซียนตามประเด็นการพัฒนาเหล่านั้น ที่สำคัญในด้านความร่วมมือระหว่างองค์กรและประเทศสมาชิกอาเซียนที่นำมาเสนอในที่นี้ ได้แก่

1 ความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับซีมีโอ โดยกำหนดสาขาความร่วมมือในสามด้าน คือ การเสริมสร้างสำนึกในความเป็นอาเซียนในกลุ่มนักเรียนของอาเซียน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของอาเซียนในสาขาการศึกษา และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ AUN รวมถึงความร่วมมือระหว่างศูนย์ต่างๆของซีมีโอและอาเซียน

2 บทบาทของ AUN และการประสานความร่วมมือระหว่าง AUN กับศูนย์ภูมิภาคต่างๆของซีมีโอ โดยเสนอให้มีการปรับ AUN Charter ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาภูมิภาค และการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ระหว่าง AUN กับ SEAMEO RIHED และสำนักเลขาธิการซีมีโอ กับสำนักเลขาธิการอาเซียน

3 องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO)

4 สมาคมสถาบันการศึกษาขั้นอุดมแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning – ASAIHL)

ความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับซีมีโอในด้านการพัฒนาการศึกษา

องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีมีโอ (Southeast Asian Ministers of Education Organization : SEAMEO) เป็นองค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508 ภายใต้การตกลงร่วมกันระหว่างรัฐบาลต่างๆ ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้มีการลงนามในกฎบัตรโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของประเทศ อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เมื่อปี 2511 (<http://www.bic.moe.go.th/th/>)

นอกจากองค์การซีมีโอจะเป็นองค์การระหว่างประเทศส่วนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว องค์การซีมีโอยังเป็นองค์กรโดยชอบตามกฎหมายที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ การที่รัฐบาลได้ให้สัตยาบันกฎบัตร โดยรัฐมนตรีศึกษาเป็นผู้ลงนาม ทำให้เกิดพันธผูกพันในฐานะประเทศสมาชิกและทำให้รัฐบาลของแต่ละประเทศยอมรับข้อผูกพันต่างๆ เมื่อรัฐมนตรีศึกษาจากประเทศสมาชิกได้มาประชุมกันในสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ministers of Education Council : SEAMEC) ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบายในการกำหนดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของซีมีโอ

ปัจจุบันองค์การซีมีโอมีสมาชิก (Member Country) รวม 11 ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย สหภาพพม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม และติมอร์ เลสเต มีสมาชิกสมทบ (Associate Member) 8 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ เยอรมัน นอร์เวย์ และ สเปน มีหน่วยงานที่เป็นสมาชิกสมทบ (Affiliate Member) 1 แห่ง คือ สภาระหว่างประเทศด้านการศึกษาทางไกล (International Council on Distance Education : ICDE) และ Partner Country คือ ญี่ปุ่น

กฎบัตรซีมีโอ (<http://www.bic.moe.go.th/th/>)

การประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 3 ณ ประเทศสิงคโปร์ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2511 ได้เสนอแผนพัฒนาโครงการ 4 แผน และในโอกาสนั้นเองได้มีพิธีลงนามในกฎบัตรของซีมีโอของรัฐมนตรีศึกษาจากอินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2511 นอกจากนี้สภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังได้ให้ความเห็นชอบที่จะจัดตั้งสำนักเลขาธิการถาวรขององค์การ หรือสำนักงานซีเมส (Southeast Asian Ministers of Educational Secretariat : SEAMES) ที่กรุงเทพฯ และได้แต่งตั้งผู้อำนวยการประจำคนแรกคือ ศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ นิมมานเหมินท์ และในปีเดียวกันนั้น ยังได้มีการประกาศก่อตั้งศูนย์ระดับภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งคณะกรรมการบริหาร (Governing Board) ของศูนย์เพื่อดำเนินโครงการและวางนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้อง ในเดือนตุลาคม 2511

ได้มีการให้สัตยาบันต่อกฎบัตรของซีมีโอซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่ได้รับการยืนยันสถานภาพโดยชอบตามกฎหมายแล้วอย่างแท้จริง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งองค์การ และได้ให้ความสำคัญกับองค์การดังกล่าว โดยได้สนับสนุนที่ตั้งสำนักเลขาธิการองค์การซีมีโอในประเทศไทยตามความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2510 และในปี พ.ศ. 2545 ประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณเพื่อทำการบูรณะอาคารที่เป็นที่ตั้งสำนักเลขาธิการขององค์การ (อาคารดังกล่าวเป็นที่ตั้งของสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯด้วย) และได้เปลี่ยนชื่ออาคารจากอาคารดาราดาร์ เป็น อาคาร 100 ปี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เพื่อรำลึกถึงผู้แทนประเทศไทยที่มีบทบาทในการก่อตั้งองค์การ คือ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทยในขณะนั้น

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2510 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ไทยรับเป็นเจ้าภาพโครงการระดับภูมิภาคด้วยเวชศาสตร์เขตร้อนของซีมีโอ โดยมีสำนักงานอยู่ที่คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งปัจจุบันได้ปรับเป็นเครือข่ายระดับภูมิภาค ต่อมาปี พ.ศ. 2521 กระทรวงศึกษาธิการได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบในการรับเป็นเจ้าภาพโครงการระดับภูมิภาคด้วยโบราณคดีและจิตรศิลป์ของซีมีโอ ซึ่งได้เปลี่ยนเป็นศูนย์ระดับภูมิภาคด้วยโบราณคดีและจิตรศิลป์ เมื่อปี พ.ศ. 2528 และได้จัดสร้างอาคารเพื่อใช้เป็นสำนักงานที่เทเวศร์ ติดกับหอสมุดแห่งชาติ และในปี พ.ศ. 2531 ประเทศไทยได้รับเป็นเจ้าภาพศูนย์ระดับภูมิภาคด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนาของซีมีโอ

องค์การซีมีโอได้มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาการศึกษาอาเซียน โดยได้จัดทำโครงการในลักษณะต่างๆที่เป็นความร่วมมือกับประเทศไทย ได้แก่

โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO Community Involve Programme) (<http://www.bic.moe.go.th/th/>)

เริ่มต้นโครงการ ตั้งแต่ปี 2539 จนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาครู ทักษะของครูในการพัฒนาการเรียนของนักเรียน
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูใหญ่ในการจัดการโรงเรียน
3. ปรับปรุงให้อุปกรณ์การเรียนมีความทันสมัยมากขึ้น
4. พัฒนาศักยภาพและความพร้อมของเด็กในการเรียน
5. เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็ก

การดำเนินงาน

โดยการคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนตามเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาโรงเรียน ซึ่งได้แก่ เป็นโรงเรียนที่ด้อยโอกาสและยังได้รับการพัฒนาน้อย เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชนบทในเขตจังหวัดใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ และเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไม่เกิน 150 กิโลเมตร เพื่อให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน เช่น ทุนและการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรของโรงเรียน

ให้คำแนะนำ ปรับปรุงความพร้อม ความสามารถของนักเรียนโดยเน้นเรื่องสุขภาพ จัดหาหนังสือและอุปกรณ์ให้แก่ห้องสมุดของโรงเรียน จัดหาคอมพิวเตอร์พร้อมให้การฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตแก่บุคลากรในโรงเรียน

องค์การซีมีโอได้เลือกโรงเรียนบ้านปรือวาย จังหวัดฉะเชิงเทรา เข้าร่วมโครงการนี้เป็นโรงเรียนแรก โดยได้ให้การสนับสนุนอยู่เป็นเวลา 4 ปี และพบว่าโรงเรียนสามารถดำเนินการในเรื่องต่างๆ ได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงยุติโครงการนี้ที่โรงเรียนบ้านปรือวายเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2543

หลังจากนั้น สำนักงานเลขาธิการซีมีโอ ได้ขอความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการในการพิจารณาหาโรงเรียนแห่งใหม่ เพื่อให้เข้าร่วมโครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์การซีมีโอต่อจากโรงเรียนบ้านปรือวาย จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอชื่อโรงเรียนไปให้องค์การซีมีโอพิจารณาจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านซับสนุ่น จังหวัดสระบุรี โรงเรียนบ้านปล่องเหล็ก จังหวัดสมุทรสาคร และโรงเรียนบ้านไทรทอง จังหวัดกาญจนบุรี

คณะเจ้าหน้าที่ของสำนักเลขาธิการซีมีโอ ได้เดินทางไปเยี่ยมโรงเรียนทั้ง 3 แห่งข้างต้น ระหว่างวันที่ 14-16 พฤศจิกายน 2543 แล้วแจ้งผลการพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าร่วมโครงการนี้ให้กระทรวงศึกษาธิการทราบว่า องค์การซีมีโอได้คัดเลือกโรงเรียนบ้านซับสนุ่น จังหวัดสระบุรี เข้าร่วมโครงการ ดังกล่าว แต่เนื่องจากโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง มีความสนใจในโครงการมีส่วนร่วมของชุมชนที่องค์การซีมีโอจัดขึ้นเป็นอย่างมาก ดังนั้นสำนักเลขาธิการซีมีโอจึงเสนอให้โรงเรียนบ้านซับสนุ่นเป็นศูนย์กลางกิจกรรม โดยให้โรงเรียนบ้านปล่องเหล็ก และโรงเรียนบ้านไทรทอง เข้าร่วมกิจกรรมด้วย และได้ยุติโครงการเมื่อปี 2547

ในปี 2549 สำนักเลขาธิการซีมีโอและสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้เดินทางไปสำรวจสภาพแวดล้อมโรงเรียนประถมศึกษาที่จะเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านคลองใหญ่ จังหวัดชลบุรี โรงเรียนวังจระเข้ จังหวัดสระแก้ว และ โรงเรียนบ้านคลองอุดม จังหวัดสระแก้ว แต่เนื่องจาก สำนักเลขาธิการซีมีโอได้รับอนุมัติโครงการ “การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” จาก World Bank Development Grant Facility (WB-DGF) จึงได้ขอให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาโรงเรียนที่เหมาะสมจากเดิมระดับประถมศึกษาเป็นระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 แห่ง ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษต่ำ สภาพแวดล้อมกึ่งชนบท เข้าร่วมในโครงการฯ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอชื่อ โรงเรียนชลกันยานุกูล แสนสุข จังหวัดชลบุรี และ โรงเรียนวัดม่วงวิทยาคม จังหวัดสระบุรี และได้พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนชลกันยานุกูล แสนสุข จังหวัดชลบุรี เข้าร่วมโครงการฯ ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ทั้งนี้ ในปี 2550 สำนักเลขาธิการซีมีโอได้พิจารณาให้โรงเรียนบ้านปรือวาย จังหวัดฉะเชิงเทรา และโรงเรียนบ้านซับสนุ่น จังหวัดสระบุรี เข้าร่วมโครงการอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากพบว่าโรงเรียนทั้งสองแห่งยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน อีกทั้งครูที่เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการฝึกอบรมต่าง ๆ ได้เกษียณอายุราชการและย้ายไปสอนโรงเรียนอื่น ซึ่งทำให้ผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน ต่อมาในปี 2553 องค์การซีมีโอให้การสนับสนุนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวยเข้าร่วมโครงการ

โครงการความร่วมมือระดับคุณภาพว่าด้วยคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา ของซีมีโอ (QEE)

ประเทศไทยได้เสนอโครงการความร่วมมือระดับภูมิภาคว่าด้วยคุณภาพและความเสมอภาคของซีมีโอ และได้รับความเห็นชอบจากการประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีเมค) ครั้งที่ 37 ปี 2545 ที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ด้านการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและวิธีการมีส่วนร่วมของบุคลากร เนื้อหาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน ความสามารถของครูและระบบตอบแทน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เครือข่ายในประเทศสมาชิกของซีมีโอ ได้ร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา

ในส่วนของประเทศไทย มีสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นเครือข่ายระดับชาติ จำนวน 315 แห่ง ได้มีการจัดสัมมนาและประชุมปฏิบัติการหลายครั้ง ทั้งในระดับชาติและภูมิภาค โดยเมื่อปี 2546 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดประชุมสัมมนาในระดับภูมิภาคเป็นครั้งแรก ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีผู้แทนโรงเรียนเครือข่ายของประเทศสมาชิกได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นับได้ว่าประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง สำหรับประเทศสมาชิกอื่น เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ก็ได้ไปขยายผลเช่นกัน

เมื่อปี 2550 กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดการประชุมระดับภูมิภาคเรื่องคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาในประเทศสมาชิกซีมีโอ ภายใต้หัวข้อ “การพัฒนาอย่างยั่งยืนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ขึ้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นเวทีให้สถานศึกษาในประเทศสมาชิกซีมีโอที่เป็นเครือข่ายโครงการฯ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินโครงการความร่วมมือว่าด้วยคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาขององค์การซีมีโอได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองสิ่งที่ท้าทายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ในวาระที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมซีเมค ครั้งที่ 44 ในปี 2552 กระทรวงศึกษาธิการได้เป็นเจ้าภาพจัด SEAMEO QEE Regional Congress and Exhibition ระหว่างวันที่ 16 – 18 มีนาคม 2552 ที่โรงแรมพูลแมน กรุงเทพฯ เพื่อให้ผู้แทนประเทศสมาชิกซีมีโอร่วมกันหาแนวทางในการดำเนินโครงการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 205 คน ทั้งนี้ มีการรายงานความก้าวหน้าการดำเนินโครงการของประเทศสมาชิก การประชุมกลุ่มย่อย และจัดนิทรรศการตามหลักการของ QEE ด้วย

โครงการ “ภาษาแม่เพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุทธศาสตร์และการสนับสนุน” (Mother Tongue as Bridge Language of Instruction in Southeast Asian Countries : Policy, Strategies and Advocacy)

โครงการ “ภาษาแม่เพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุทธศาสตร์และการสนับสนุน” เริ่มดำเนินการโดยสำนักเลขาธิการซีมีโอเมื่อเดือนมิถุนายน 2550 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากธนาคารโลก

วัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ การศึกษาแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านภาษาเพื่อบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงลดปัญหาการเรียนช้าชั้นและการเลิกเรียนกลางคันและปรับปรุงผลการเรียน

ผลการดำเนินงาน ผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการได้แก่การจัดพิมพ์ชุดนโยบายด้านภาษา และกรณีศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการดำเนินโครงการทำให้ได้รูปแบบการดำเนินการในการใช้ภาษาแม่เป็นสื่อในการสอนภาษา โครงการนี้ เริ่มต้นดำเนินการระยะแรกเมื่อเดือนมิถุนายน 2550 จนถึงปี 2552 โครงการระยะแรกประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการรวบรวมนโยบายของประเทศต่างๆ ตลอดจนแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้ภาษาแม่ในการเรียนการสอนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ ได้มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยมีผู้แทนประเทศสมาชิกซีมีโอ ศูนย์ระดับภูมิภาคซีมีโอ ผู้แทนภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศเข้าร่วมการประชุมเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2551 ซึ่งผลความสำเร็จดังกล่าวได้รายงานต่อที่ประชุม สภา SEAMEC ครั้งที่ 43 ซึ่งที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงาน ดังนี้

1 การดำเนินโครงการฯ ควรมีการดำเนินการมากกว่าการปรึกษาหารือและการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แต่ควรมุ่งเน้นในเรื่องกระบวนการดำเนินการ การกำหนดยุทธศาสตร์และกระบวนการดำเนินการ

2 ควรมีการกำหนดรูปแบบการใช้ภาษาแม่ในการเป็นสื่อการสอน โดยขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการในการทำการศึกษาและการพิจารณาในเชิงนโยบาย

ต่อมาสำนักเลขาธิการซีมีโอได้จัดทำข้อเสนอดังกล่าวต่อธนาคารโลกเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2552 โดยธนาคารโลกตกลงที่จะสนับสนุนเงินจำนวน US\$ 300,000 เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการและกิจกรรมในปี 2553 ให้แก่ประเทศสมาชิกซีมีโอ สำนักเลขาธิการซีมีโอเป็นผู้ประสานการดำเนินการ โดยมีศูนย์ซีมีโอ QTEP ด้านภาษา ที่กรุงจาการ์ต้า เป็นผู้ดำเนินการ รวมทั้งศูนย์อินโดเนเซีย และสปาฟา ทั้งนี้เครือข่ายหน่วยงานด้านการศึกษาเพื่อปวงชน เช่น ยูเนสโก ยูนิเซฟ และคณะทำงานการศึกษาด้านพหุภาษาในเอเชียจะให้การสนับสนุนด้านเทคนิค กิจกรรมดำเนินการประกอบด้วย การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและฝึกอบรมระดับภูมิภาคเพื่อกำหนดแนวทางจัดทำแผน การสนับสนุน การดำเนินการและการประเมินผล Mother tongue-based MLE programmes

ในระหว่างการประชุมสภา SEAMEC ครั้งที่ 45 ที่ประชุมได้เห็นชอบในการสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดำเนินการภาษาแม่ ในปี 2553 โดยประเทศสมาชิกซีมีโอมีส่วนร่วมดำเนินการเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายด้านภาษาในประเทศดังกล่าว ดังนั้น ในปี 2553 สำนักเลขาธิการซีมีโอได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการแห่งชาตินิโด้เนียเซียและศูนย์ซีมีโอ QITEP ด้านภาษาที่จาการ์ต้า ในการจัดทำข้อเสนอในการกำหนดรูปแบบที่ดีในการใช้ภาษาแม่ในฐานะเป็นสื่อการสอนในอินโดนีเซีย โดยมียูเนสโก ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหิดลและหุ้นส่วนความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง ช่วยในการจัดทำข้อเสนอดังกล่าว ต่อมาประเทศมาเลเซียได้จัดทำข้อเสนอเรื่อง “Using Mother Tongue in Teaching and Learning in Indonesian Classrooms” เพื่อใช้ภาษาแม่ใน 4 จังหวัดของอินโดนีเซีย โดยใช้รูปแบบชุดภาษาปัตตานี-มาเลย์-ไทย

โครงการความร่วมมือระดับคุณภาพด้วยคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาของซีมีโอ (QEE) ริเริ่มโครงการโดยประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2545 – ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

มีจุดเน้นที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ด้านการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและวิธีการมีส่วนร่วมของบุคลากร เนื้อหาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน ความสามารถของครู และระบบตอบแทน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เครือข่ายในประเทศสมาชิกของซีมีโอได้ร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา

การดำเนินงาน

ประเทศไทยมีสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นเครือข่ายระดับชาติ จำนวน 315 แห่ง ได้มีการจัดสัมมนาและประชุมปฏิบัติการหลายครั้ง ทั้งในระดับชาติและภูมิภาค โดยเมื่อปี 2546 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดประชุมสัมมนาในระดับภูมิภาคเป็นครั้งแรก ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีผู้แทนโรงเรียนเครือข่ายของประเทศสมาชิกได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นับได้ว่าประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งสำหรับประเทศสมาชิกอื่น เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ก็ได้ไปขยายผลเช่นกัน

โครงการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสเพื่อบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (To Reach the Unreached in Southeast Asia and Achieve Education for All Goals by 2015) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างองค์การซีมีโอและอาเซียน ประกอบด้วยโครงการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ โดยประเทศสมาชิกซีมีโอและอาเซียนรับเป็นเจ้าภาพในแต่ละโครงการ จำนวน 10 โครงการ ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในมิติต่างๆ โดยประเทศไทย เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินโครงการ

วัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การดำเนินงาน

1. โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชนบทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
2. โครงการการจัดการศึกษา การดูแล และการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเชื้อ HIV และเอดส์

บทบาทของ AUN และการประสานความร่วมมือระหว่าง AUN กับศูนย์ภูมิภาคต่างๆของซีมีโอในการพัฒนาการศึกษาอาเซียน (สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network: AUN) เป็นความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ก่อตั้งขึ้นเมื่อ เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1995 รวม 13 สถาบัน ต่อมาได้ขยายความร่วมมือระหว่างอาเซียนเพิ่มมากขึ้นทำให้สมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนเพิ่มจำนวนเป็น 30 สถาบัน เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนเป็นหนึ่งในองค์ประกอบขององค์กรรัฐมนตรีอาเซียน (ASEAN SECTORAL MINISTERS BODIES) ในเสาหลักด้านสังคมและวัฒนธรรม ในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนขึ้นมา ซึ่งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนนี้ จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของภูมิภาคและสร้างความสำนึกในความเป็นอาเซียนขึ้นโดยฝ่ายกลไกความร่วมมือทางด้านอุดมศึกษาได้มีการลงนามความตกลงเพื่อการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนขึ้น 2 ฉบับ ได้แก่

1. กฎบัตรเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Charter of The ASEAN University Network)
2. ข้อตกลงร่วมในการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Agreement on the Establishment of the ASEAN University Network)

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

ดังนี้

เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนมีวัตถุประสงค์และให้ความสำคัญในการดำเนินการด้วยกัน 5 เรื่อง

ขั้นสูง

1. การส่งเสริมการสร้างพันธมิตรในความเป็นอาเซียน
2. การเพิ่มการเข้าถึงคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษา
3. การเพิ่มคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาวิชาชีพ
4. การสร้างความเข้มแข็งให้กับการเคลื่อนย้ายพรมแดน และความเป็นสากลของการศึกษา
5. การให้การสนับสนุน ส่งเสริมแก่ภาคส่วนงานอื่นๆ ในการพัฒนาการศึกษา

การดำเนินงาน ในการดำเนินงานทางด้านการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนใช้การประชุมร่วมกัน โดยประเทศสมาชิกหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุม ซึ่งได้กำหนดกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน คือ

1. การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ (Academic Exchange)
2. การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนที่ไม่ใช่วิชาการ (Cultural and Non-Academic Exchange)
3. การอบรมและการพัฒนาขีดความสามารถ (Training Capacity building)
4. ความร่วมมือด้านงานวิจัย (Collaborative Research)
5. ระบบกลไกอุดมศึกษา (Systems and Mechanism of Higher Education)
6. การพัฒนาหลักสูตรและโครงการ (Course and Programme development)
7. การประชุมเสวนาด้านนโยบาย (Policy Dialogue)
8. ศูนย์กลางข้อมูลและความรู้ (Database and Knowledge Center)
9. เครือข่ายเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยอาเซียน (Thematic Network)

ได้แก่

โดยเครือข่ายเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยอาเซียนนี้ยังดำเนินการภายใต้ เครือข่าย 7 เครือข่าย

1) AUN Southeast Asia Engineering Education Development Network สำนักงานเลขานุการดำเนินการโดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ASEAN Graduate Business and Economics Programme Network ดำเนินการโดย DE La Salle University, Phillipines

3) AUN Human Rights Education network สำนักงานเลขานุการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยมหิดล

4) AUN Inter-Library online สำนักงานเลขานุการ Universiti Sains Malaysia

5) ASEAN Credit Transfer System สำนักงานเลขานุการคณะ ดำเนินการโดย Universitas Indonesia

6) AUN Intellectual Property สำนักงานเลขานุการ ดำเนินการโดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7) AUN University Social Responsibility& Sustainability สำนักงานเลขานุการ ดำเนินการโดย Universiti Kabangsaan Malaysia

สำหรับประเทศไทย โดยเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดำรงตำแหน่งประธาน คณะกรรมการอำนวยการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Chairman of AUN Board of Trustees) และ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพที่ตั้งถาวรของสำนักงานเลขานุการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN Secretariat : AUNS)

นับตั้งแต่จัดตั้งจนถึงปัจจุบัน AUN ได้มุ่งมั่นทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือด้านอุดมศึกษาของ ภูมิภาค โดยการสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ การจัดประชุมวิชาการ การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา การแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการทำวิจัยร่วม การเดินทางไป ทัดศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศคู่เจรจา การให้ทุนการศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งการจัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการและจดหมายข่าว ปัจจุบันเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนได้ดำเนิน กิจกรรมระหว่างประเทศสมาชิก ที่สำคัญมีดังนี้ (สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Investing in People) โดยเน้นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและการ ทำวิจัยร่วม ได้แก่ โครงการ ASEAN Internship Programme เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันในความเป็นอาเซียน และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนในหมู่ประชาชนอาเซียน และการพัฒนาด้านงานวิจัย (Research partnership) เพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านการศึกษา

2 การลดช่องว่างของการพัฒนา (Narrowing the Development Gap) โดยเน้นการ สนับสนุนทุกทางการศึกษาการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศสมาชิกใหม่ ภายใต้โครงการ Initiative on ASEAN Integration ในสาขาการอุดมศึกษา เพื่อช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ การแลกเปลี่ยนนักวิชาการในอาเซียน และการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างกันอาเซียนเพื่อสร้างมาตรฐาน การศึกษาร่วมกันในอาเซียน

3 การลดช่องว่างด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Narrowing the Digital Divide) โดยเน้นการ พัฒนา Home page เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง มหาวิทยาลัยสมาชิกและเครือข่าย AUN Inter- Library Online

4 การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในความเป็นภูมิภาค (Promoting Deeper Regional Awareness) โดยเน้นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอาเซียนรวมถึงเครือข่ายในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศ สมาชิกผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดงานวันอาเซียน การจัดกิจกรรมเยาวชน เป็นต้น

จากแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งและดำเนินงานด้านการพัฒนาการศึกษาของเครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียนจะเห็นได้ว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มการเข้าถึงคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (การศึกษาขั้นพื้นฐาน) นั้น ได้มีการพัฒนาหลักสูตรและโครงการ (Course and Programme development) และ การอบรมและการพัฒนาขีดความสามารถ (Training Capacity building) ของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนาและจัดการศึกษาในภูมิภาคอาเซียนได้อย่างมี คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอาเซียน

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) (<http://www.bic.moe.go.th/>)

เป็นองค์การชำนาญพิเศษแห่งหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2489 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีประเทศสมาชิก 20 ประเทศ ได้ร่วมมือกันให้สัตยาบันธรรมนูญขององค์การที่ว่า “สงครามเกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์ ดังนั้นจึงต้องสร้างความหวงแหนสันติภาพให้เกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ด้วย” นอกจากนี้ธรรมนูญยังบ่งชี้ด้วยว่า “สันติภาพที่เกิดจากการตกลงทางการเมือง ทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาล เพียงอย่างเดียวย่อมไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่แท้จริงและยืนนานจากประเทศต่างๆ ในโลก สันติภาพจะต้องวางรากฐานอยู่บนความร่วมมือทางภูมิปัญญาและจิตสำนึกของมนุษยชาติ”

องค์การฯ มีที่ตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ปัจจุบัน ยูเนสโกมีประเทศสมาชิก 195 ประเทศ และสมาชิกสมทบอีก 8 ประเทศ (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน 2554) ภาษาที่ใช้เป็นทางการขององค์การคือภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ภาษาที่ใช้ระหว่างการประชุมสมัยสามัญและคณะกรรมการบริหารคือภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย อาหรับ สเปน และจีนจุดมุ่งหมายของยูเนสโกเพื่อส่งเสริมสันติภาพ โดยส่งเสริมความร่วมมือของนานาชาติทางการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อให้ทั่วโลกเคารพในความยุติธรรม กฎหมาย สิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์พึงมีโดยไม่ถือเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา ตามกฎบัตรสหประชาชาติ

กฎบัตร (Charter)

โดยที่ความมุ่งหมายขององค์การยูเนสโกตามที่กำหนดในธรรมนูญขององค์การคือ "เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดสันติภาพและความมั่นคง โดยการส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างนานาชาติ โดยทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม เพื่อทำให้การเคารพในลักษณะสากลกว้างขวางยิ่งขึ้นอีกสำหรับความยุติธรรม หลักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นรากฐานต่างๆ อันเป็นที่ยืนยันสำหรับประชาชาติทั้งหลายของโลก โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ เพศ ภาษาหรือศาสนา โดยกฎบัตรสหประชาชาติ" โดยที่เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง หากจะให้องค์การนี้บรรลุความมุ่งหมายนี้ได้ รัฐสมาชิกแต่ละรัฐ องค์การฯ ควรได้รับความสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลและวงการวิชาการและได้รับความร่วมมือจากประชากร เมื่อคำนึงถึงขอบข่ายงานที่กำหนดไว้ในมาตรา 7 ของธรรมนูญที่บัญญัติเพื่อการนี้ว่า "รัฐสมาชิกแต่ละรัฐพึงจัดการตามความเหมาะสมแก่สภาพการเฉพาะตัวของตน เพื่อความมุ่งหมายในอันที่จะนำส่วนราชการหลักต่างๆ ของตนที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เข้ามาร่วมงานขององค์การฯ ซึ่งควรกระทำโดยการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติขึ้นมาชุดหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลและส่วนราชการเหล่านั้น

โครงการพัฒนาการศึกษาอาเซียนของยูเนสโก

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการความร่วมมือของประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มด้อยโอกาส (SEAMEO Reaching the Unreached) ซึ่งได้รับความร่วมมือจากองค์การยูเนสโก และอาเซียน พร้อมทั้งยืนยันนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไทยเพื่อให้การสนับสนุนโครงการความร่วมมือของประเทศสมาชิกซีมีโอเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

สมาคมสถาบันการศึกษาชั้นอุดมแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning – ASAIHL) www.asaihlth.in.th/history.html

สมาคมสถาบันการศึกษาชั้นอุดมแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning : ASAIHL) เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ (non-governmental organization) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1956 เพื่อช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาชั้นสูงหรือมหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในตัวเองโดยการร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนและแบ่งปันกันในระหว่างมหาวิทยาลัยด้วยกันเอง เพื่อบรรลุในการดำเนินพันธกิจอย่างโดดเด่นทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม โดยมีสถาบันสมาชิกกว่า 190 สถาบันใน 20 ประเทศ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิก เรียกว่า สอ. ประเทศไทย ประกอบด้วยสถาบันสมาชิก 38 แห่ง เป็นมหาวิทยาลัย/สถาบันของรัฐ จำนวน 28 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 10 แห่ง กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ในการดำเนินงาน ASAIHL จัดให้มีการประชุม ASAIHL Conference ประจำปีขึ้นทุกปี โดยมหาวิทยาลัยต่างๆในแต่ละประเทศสมาชิกเวียนกันเป็นเจ้าภาพ การประชุมที่จัดขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี ประสบการณ์ วิธีการใหม่ๆ ในการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำเอาความรู้ที่ได้ในครั้งนี้ไปพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยในสังกัด อันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและภูมิภาค (w08.psu.ac.th/ar/node/4698)

การดำเนินงาน (<http://www.asaihlth.in.th/history.html>)

ASAIHL จะให้ความช่วยเหลือระยะสั้นสำหรับการที่สถาบันอุดมศึกษาจะพัฒนาตนเอง การปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นภูมิภาคอาเซียนร่วมกันรวมทั้งการติดต่อเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่นๆในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการวิจัย จึงกล่าวได้ว่า สมาคมสถาบันการศึกษาชั้นอุดมแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะให้การสนับสนุนในการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

- 1 ให้การสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศที่ชัดเจนและถูกต้อง
- 2 สร้างโอกาสอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สมาชิกได้มีการอภิปรายร่วมกันในการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาในเรื่องต่างๆของมหาวิทยาลัย
- 3 ช่วยสถาบันสมาชิกในด้านการคัดเลือกและบรรจุอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย
- 4 สนับสนุนการและเปลี่ยนอาจารย์ และนิสิต/ นักศึกษา และพัฒนาความร่วมมือในการจัดการโครงการเฉพาะเรื่อง
- 5 จัดหาบริการให้คำปรึกษาในการพัฒนา
- 6 สร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งในภูมิภาคและนานาชาติ และให้ข้อมูลกับสถาบันสมาชิกในภูมิภาคเพื่อการพัฒนา
- 7 ยอมรับและประกาศยกย่องสถาบันสมาชิกที่ประสบความสำเร็จอย่างโดดเด่นให้ประเทศสมาชิกได้รับทราบทั่วกัน

สำหรับประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกของ ASAIHL ได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่เริ่มจากการวิเคราะห์ระบบการศึกษาของไทย ซึ่งแต่เดิมนั้นในระบบการศึกษาของไทยได้จัดให้เอื้อต่อการประกอบวิชาชีพแม้จะเป็นการสำเร็จการศึกษาในระดับที่ไม่สูงมาก แต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ได้มีการเปลี่ยนความคิดของคนไทยให้มีความต้องการการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นถึง

ระดับอุดมศึกษา ตามแนวคิดของชาติตะวันตก มีการเปิดเสรี ให้โอกาสทางการศึกษามากขึ้น และต้องมีการปรับตัวเองตลอดเวลาเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เช่น การเพิ่มความรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อเข้าสู่ความเป็นนานาชาติ และ ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งทำให้น่าเป็นห่วงว่า การปรับเปลี่ยนดังกล่าวจะนำการศึกษาไปสู่เชิงพาณิชย์มากเกินไป ดังนั้น นักคิดด้านการศึกษายหลายท่าน จึงมีความคิดเห็นให้ว่า ควรมีการจัดระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาใหม่ ให้บัณฑิตรู้จักคิดเป็น ทำงานได้จริง เป็นผู้เสียสละ นำความรู้ทางวิชาการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เห็นใจและให้โอกาสผู้อื่น และมีมิติแห่งความเป็นไทย หากทำได้ดังนี้ ในอนาคตประเทศไทยก็จะมีการอุดมศึกษาที่เน้นการทำงานเพื่อเพื่อนมนุษย์มากขึ้น แต่ทุกวันนี้ คนไทยมีการลงทุนเพื่อการศึกษาแต่กลับสวนทางกับผลการเรียนของเยาวชน ซึ่งส่วนนี้อาจมาจากทั้งรายได้ที่ไม่เพียงพอของผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในระดับสูง ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว และรวมทั้งทักษะของผู้เรียนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ในอนาคตประเทศไทยจะเผชิญกับภาวะขาดแคลนคนวัยทำงานที่มีความรู้ความสามารถ เนื่องจากจำนวนประชากรที่มีอัตราการเกิดน้อยลงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งหากรวมกับผลการการศึกษาของเยาวชนที่ต่ำลงแล้ว จะทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสการเป็นตลาดงานที่ดี ขาดบุคลากรในการพัฒนาประเทศในอนาคต และ ในขณะเดียวกันกับที่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศมีสูงขึ้นซึ่งหากไม่มีการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานของคนเหล่านี้ ก็จะเป็นปัญหาใหญ่ให้ประเทศต้องแก้ไขในข้างหน้า

ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558 ต้องมีความเคารพในความเป็นพหุวัฒนธรรม ที่แต่ละประเทศและแต่ละพื้นที่ล้วนมีความเชื่อ ความคิด ภาษา วัฒนธรรมที่ต่างกัน ในภูมิภาคอาเซียนหรือแม้แต่ในประเทศไทยในอดีต เป็นแหล่งรวมของหลายเชื้อชาติและหลายวัฒนธรรมมานานแล้ว แต่การมารวมตัวเป็นรัฐซึ่งต้องมีระบบการปกครองกลาง ภาษากลาง หลักสูตรการศึกษากลาง ประวัติศาสตร์ที่เป็นของส่วนกลาง ทำให้เกิดมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่ต่างกัน และเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง ดังนั้นคนไทยในยุคปัจจุบันและรุ่นหลังจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความคิดซึ่งเคยเป็นตามแบบตะวันตก มาเป็นรูปแบบของประเทศตะวันออกมากขึ้น ต้องบ่มเพาะความเข้าใจเรื่องพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมอิสลาม สร้างความเข้าใจร่วมกันเรื่องประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องของอดีต และ เข้าใจในความเป็นวิบุรุษที่เป็นที่เคารพของคนในชาติหนึ่ง แต่อาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากประเทศเพื่อนบ้าน มีการลงทุนด้านการศึกษามากขึ้นทั้งกับเยาวชนไทยและบุตรหลานของแรงงานต่างด้าวเพื่อปลูกฝังความเป็นไทย และ เป็นสะพานเชื่อมระหว่างประเทศตามกรอบความร่วมมืออาเซียนบวกสาม ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสมาชิกอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม 3 ประเทศ คือ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออก (กฤษณพงศ์ กีรติกร, 2555)

จากผลการวิเคราะห์ระบบการศึกษาไทยดังกล่าว ASAIHL ประเทศไทยจึงได้กำหนดกิจกรรมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 5 กิจกรรม คือ (w08.psu.ac.th/ar/node/4698)

1. จัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา (Area based หรือ Function based หรือว่าด้วยองค์กรอาเซียน) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ แหล่งเรียนรู้ของภูมิภาคแก่ภาคเอกชน

2. วิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการทั้งในประเทศและกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

3. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ การถ่ายโอนหน่วยกิต การจัดทำมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลที่รองรับการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ในภูมิภาคอาเซียน

4.การแลกเปลี่ยนอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และนิสิตนักศึกษา รวมทั้งการถ่ายโอน
หน่วยกิจ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ องค์ความรู้ ศิลปวัฒนธรรม

5.พัฒนาทักษะด้านภาษา (ภาษาอังกฤษและภาษากลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน) รวมทั้งความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแก่นิสิตนักศึกษา บุคลากรภาครัฐ และบุคคลทั่วไป เพื่อรองรับการเป็น
ประชาคมอาเซียน

จากกิจกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ทั้ง 5 กิจกรรมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและนำไปสู่เป้าหมาย
เดียวกัน คือ การพัฒนาการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้โดยตรง คือ
พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ การจัดทำมาตรฐานการศึกษา และการ
ประเมินผลที่รองรับการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียนและที่สำคัญคือ การพัฒนา
บุคลากรทางการศึกษาในสามารถพัฒนาการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานอาเซียน

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่ได้ดำเนินโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
เช่น สถาบันสังคมศึกษา ดำเนินโครงการการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน: ASEAN Focus School เพื่อ
พัฒนา ศูนย์อาเซียนศึกษาและจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 14 โรงเรียน และสำนักบริหารงานการ
มัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค เพื่อพัฒนา
คุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้มีความเป็นเลิศสู่สากลและสามารถแข่งขันได้ใน
ระดับนานาชาติ และพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นานาชาติ โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 14 โรงเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้ประสานความร่วมมือกับศูนย์ SEAMOLEC ดำเนิน
โครงการโรงเรียนคู่พัฒนาระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อสร้าง
ความร่วมมือด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้
วัฒนธรรม และค่านิยมระหว่างกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยคัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าร่วมโครงการ
จำนวน 23 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและมี
ค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของอาเซียน ซึ่งเป็นการเตรียม ความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน
ปี พ.ศ. 2558 สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือและกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศใน
ภูมิภาคเอเชียที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555)

คณิงิจ ธรรมมัตวัน (2555) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง พัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล รองรับเข้าสู่
ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ดำเนินงาน โครงการโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล เพื่อยกระดับ
คุณภาพโรงเรียนให้มีการจัดการเรียนการสอนและการบริหารระบบคุณภาพ (Quality System
Management) มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World Class
Standard) มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้
สถานศึกษา ยกระดับการบริหารจัดการศึกษา และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ
ในการนำไปจัดกระบวนการเรียนการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยี และการวัดประเมินผล ส่งผลให้ผู้เรียนมี
คุณลักษณะเป็นพลโลก รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลลัพธ์ของการวิจัยพบว่า สถานศึกษาดำเนินการ

ปรับแผนกลยุทธ์ และยกระดับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ (Quality System Management) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล สร้างความตระหนักให้ครูผู้สอน ปรับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมหลากหลาย ทั้งถึงและต่อเนื่อง ใช้สื่อการเรียนรู้ทันสมัย แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน ชุมชนและสู่โลกกว้าง โดยเฉพาะกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการเรียนรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล อันจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษา มีคุณลักษณะเป็นพลโลก พร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน มีประเด็นสำคัญที่ได้ประมวลและนำเสนอ ดังนี้

- 1 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
- 2 นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน
- 3 แผนปฏิบัติงานและการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน (ศรีวิภากรณ์, 2556)

ประเทศไทยเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีศักยภาพในการเป็นแกนนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง ภายใต้ยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์เดียว เอกลักษณ์เดียว และประชาคมเดียว เพื่อความเจริญมั่นคงของประชากร ทรัพยากร และเศรษฐกิจ ภายใต้การก่อตั้งนี้จะต้องยึดหลักสำคัญ คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน การศึกษานั้นจัดอยู่ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีความสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่นๆ มีความเข้มแข็ง เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ดังนั้น การเตรียมการและสร้างความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อรองรับความเป็นประชาคมอาเซียนจึงเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ของคนในชาติให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้ทันกับสังคมอาเซียนได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในวิถีการดำรงชีพ เพื่อให้บังเกิดผลตามเจตนารมณ์ ดังกล่าวการเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทย มีจุดมุ่งหมายดังนี้ (พรชัย โพคันโย, 2010)

1 การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ให้ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักของคนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้ เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน การศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกันใน 3 ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา

2 ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษา

ด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้คนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัครเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประชาคม

3 ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จะพัฒนาตามหลัก 3N ได้แก่ **Ned Net** (National Education Network) โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ **NEIS** (National Education Information System) ศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บ และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา **NLC** (National Learning Center) ศูนย์การเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ นักศึกษาที่จบจากอาชีวศึกษาจะต้องเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มีทักษะการทำงานร่วมกันในประชาคมอาเซียน

4 ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านอาเซียนศึกษา เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียนและสากลต่อไป โดยกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการในการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- (2) การดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการในการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ถูกกำหนดเป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือกับองค์กรหลักต่าง ๆ เพื่อเตรียมการ วางแผน พัฒนา เตรียมความพร้อมให้แก่ครู ณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนด นโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่สอดคล้องกับบทบาทการศึกษาตามองค์ประกอบเสาหลักของอาเซียนและมาตรฐานการศึกษาอาเซียน (ดังรายละเอียดข้างต้น) ดังนี้ (www.bic.moe.go.th/th/)

นโยบายที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558

นโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมและการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชนรวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน

นโยบายที่ 3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา ครู และอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทาง

อาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน

นโยบายที่ 4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

นโยบายที่ 5 การพัฒนาเยาวชน เพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกรอบและแนวทางในการปฏิบัติด้านการศึกษาของไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน ปี 2558 ที่จะถึงนี้ โดยกำหนดกรอบอาเซียนแนวทางการศึกษาไทยดังนี้ 1.สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานภายใต้กรอบรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน กรอบประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา เสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน และการจัดตั้งสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติในการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน ดังนี้ (ศรีวิจารณ์ , 2556)

1 การให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยรณรงค์ให้ประชากรทุกคนอ่านออกเขียนได้ ลดอัตราการไม่รู้หนังสือ เปิดโอกาสอย่างเท่าเทียม และส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนทางไกล การศึกษานอกระบบ การเรียนจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Centres - CLCs) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยใช้สื่อเทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดีย และสื่อการศึกษาในรูปแบบต่างๆ

นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรมาตรฐานอาเซียน (ASEAN Curriculum) สำหรับช่วงชั้นที่ 1 (ป.1- ป.6) ช่วงชั้นที่ 2 (ม.1 - ม.3) และช่วงชั้นที่ 3 (ม.4 - ม.6) ซึ่งมีกรอบการเรียนรู้ 5 ประเด็นหลัก คือ ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน (Knowing ASEAN) การเล็งเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย (Valuing Identity and Diversity) การเชื่อมโยงโลกและท้องถิ่น (Connecting Global and Local) การส่งเสริมความเสมอภาคและความยุติธรรม (Promoting Equity and Justice) การทำงานร่วมกันเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน (Working Together for a Sustainable Future) โดยกำหนดใน ๗ สาขาวิชา ได้แก่ ประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จริยศึกษา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปะพลศึกษา และเทคโนโลยีด้านการศึกษา รวมถึงเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับการศึกษา เพื่อรองรับการถ่ายโอนหน่วยการเรียนรู้ การส่งเสริมโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษา และการให้ทุนการศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน

2 การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยส่งเสริมการสอนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้แก่ นักเรียน นักศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และประชาชน การพัฒนาครูซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งประเทศไทย

มีเครือข่ายความร่วมมือด้านการพัฒนาครูกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

3 การส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม โดยเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมภายในประเทศ พัฒนากิจกรรมอาชีพแห่งชาติ ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อเป็นกลไกและเครื่องมือในการพัฒนากำลังคนให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และสถาบันเฉพาะทาง

4 การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยส่งเสริมการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษา กำหนดสมรรถนะผู้เรียนในด้าน ICT ในแต่ละระดับการศึกษา พัฒนาและยกระดับสถาบันการศึกษาให้มีความสามารถเฉพาะทางด้าน ICT เพื่อผลิตบุคลากรด้าน ICT ให้มีทักษะความเชี่ยวชาญสูง สร้างแรงจูงใจเพื่อเพิ่มศักยภาพแรงงานในการเข้าฝึกอบรมและสอบมาตรฐานวิชาชีพด้าน ICT ที่มีการกำหนดไว้ในระดับสากล พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

5 การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์ โดยส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ นักวิทยาศาสตร์และบุคลากรวิชาชีพทางการวิจัยที่มีคุณภาพ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พัฒนาเด็ก เยาวชนและประชาชนให้เข้าถึงองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งสร้างเครือข่ายการวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา

กรอบและแนวทางในการปฏิบัติด้านการศึกษาและการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกรอบและแนวทางในการปฏิบัติด้านการศึกษาของไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน ปี ๒๕๕๘ โดยกำหนดกรอบอาเซียนแนวทางการศึกษาไทยดังนี้ (ศรีวิกรณ์ ,2556)

1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) ดำเนินงานภายใต้กรอบรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน กรอบประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา เสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน และการจัดตั้งสถาบันนานาชาติ เพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีโครงการ Education Hub School และอยู่ระหว่างดำเนินโครงการ Spirit of ASEAN (Sister/Partner School และ Buffer School) สำหรับกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วในปี ๒๕๕๔ คือการพัฒนาหลักสูตรและสื่อเกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

3 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษามาเลเซีย-อินโดนีเซีย-ไทย การประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้บริหารระดับสูงด้านการอุดมศึกษา และการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการอุดมศึกษาอาเซียน

4 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) โครงการเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เกิษตรนานาชาติ จัดการเรียนการสอนบริการสังคมร่วมกับนักศึกษาสิงคโปร์ โครงการแลกเปลี่ยนกับ Institute Of Technical Education Collage East, Singapore โครงการพัฒนาโรงเรียนเทคนิคลาว แลกเปลี่ยนนักศึกษาทวิภาคี ระดับอนุปริญญากับบรูไนฯ โรงเรียนพระราชทานฯ วิทยาลัยกำแพงเมอเตียล กัมพูชา ร่วมมือกับ SEAMEO SEAMOLEC ประเทศอินโดนีเซีย จัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

5 สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดโครงการสัมมนาการวิจัยการศึกษาไทย-มาเลเซีย บรรยายทางวิชาการเรื่องความต่งกันเรื่องการค้าสู่อาเซียน บรรยายเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและคนด้อยโอกาสให้กับผู้แทนมาเลเซีย โครงการพัฒนานโยบายการศึกษาสู่อาเซียน : กรณีศึกษาไทย-ลาว-เวียดนาม โครงการความร่วมมือไทย-ลาว โครงการความร่วมมือไทย-เวียดนาม

6 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) จัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ประเทศเพื่อนบ้าน อบรมเทคนิคการจัดนิทรรศการ การนำเสนอข้อมูล ส่งเสริมความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนในศูนย์วิทยาศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้าน

7 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องอาเซียนแก่บุคลากร ใน สช.และโรงเรียนเอกชน สนับสนุนโรงเรียนเข้าแข่งขันกีฬาประถมศึกษาอาเซียนครั้งที่ 3 ที่ประเทศอินโดนีเซีย โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมศึกษาปี 2552 กับสิงคโปร์ ร่วมสัมมนาวิชาการและนิทรรศการการศึกษาไทยที่ประเทศเวียดนาม

8 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา คุรุสภาได้เข้าร่วมเป็นภาคีองค์กรสมาชิกสภาครูอาเซียน โดยร่วมกับองค์กรครูในกลุ่มประเทศอาเซียน ๕ ประเทศได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ก่อตั้งขึ้นในปี 2521 ปัจจุบันมีภาคีสมาชิก 23 องค์กรจาก 9 ประเทศ

9 เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-ASEAN University Network) ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายในอาเซียน มีการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรในสาขาวิชาต่างๆ เช่น เคมี คอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ (ดังที่กล่าวรายละเอียดแล้วข้างต้น)

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้ดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียนด้านการศึกษา ดังนี้

1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558

2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชน ให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน

3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ ในอาเซียน รวมทั้งให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งใน

ขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีทางการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนโดยจัดทำแผนการดำเนินงานและแต่งตั้งคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมการรองรับในเรื่องดังกล่าว โดยให้พิจารณาถึงระบบการศึกษาในอาเซียน และนโยบายของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริงในอาเซียนต่อไป

การดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในประเด็นสำคัญที่เร่งด่วน
เพื่อรองรับผลกระทบจากประชาคมอาเซียน ได้แก่

1 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษ เนื่องจากภาษาอังกฤษได้ถูกกำหนดให้เป็นภาษาอาเซียน จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนา จึงได้มีการดำเนินการดังนี้

1.1 สร้างเสริมและฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของ นักเรียน นักศึกษา ครู ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

1.2 พัฒนาศักยภาพครู เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

1.3 พัฒนา ผลิต และจัดสรรสื่อการสอน สื่อเทคโนโลยี และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแก่สถานศึกษา

1.4 สนับสนุนการจัดบรรยากาศ กิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษ และแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในและนอกสถานศึกษา

1.5 ส่งเสริมการเรียนการสอน/การอบรมสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ในและนอกระบบเป็นภาษาอังกฤษ

1.6 สร้างความเข้มแข็งแก่เครือข่ายการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.7 กำหนดและประกาศให้ภาษาอังกฤษเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสำเร็จการศึกษาของสถานศึกษา และในการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งเลื่อนระดับ ปรับตำแหน่ง รวมถึงการพิจารณาให้รางวัลหรือเงินตอบแทนของข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี**โครงการ Education Hub School** และอยู่ระหว่างดำเนินโครงการ Spirit of ASEAN (Sister/Partner School และ Buffer School) สำหรับกิจกรรมที่จะดำเนินการในปี 2554 คือการพัฒนาหลักสูตรและสื่อเกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

3 สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา จัดโครงการสัมมนาการวิจัยการศึกษาไทย-มาเลเซีย บรรยายทางวิชาการเรื่องความตึงเครียดการก้าวสู่อาเซียน บรรยายเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและคนด้อยโอกาสให้กับผู้แทนมาเลเซีย โครงการพัฒนานโยบายการศึกษาสู่อาเซียน:กรณีศึกษาไทย-ลาว-เวียดนาม โครงการความร่วมมือไทย-ลาว โครงการความร่วมมือไทย-เวียดนาม

การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม

จากนโยบายและแนวทางปฏิบัติดังกล่าว จึงได้มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม โดยกำหนดแผนการดำเนินงานด้านการศึกษาของอาเซียนในระยะ 5 ปี (ค.ศ. 2011 - 2015) โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานใน 2 ด้านดังนี้

- 1 การส่งเสริมการสร้างความตระหนักในความเป็นอาเซียน ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ได้แก่
 - 1.1 การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร (ระดับประถมและมัธยมศึกษา)
 - 1.2 การสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่กระทรวงการศึกษา ครู นักการศึกษา; สนับสนุนการจัดฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ/การประชุมให้แก่ ครูผู้สอน
 - 1.3 การสนับสนุนหลักสูตรอาเซียนศึกษา (ระดับปริญญาตรี-โท)
 - 1.4 การส่งเสริมให้มี “ASEAN Corners” ในโรงเรียน และการเฉลิมฉลอง ASEAN Day ในทุกประเทศสมาชิก
 - 1.5 การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนด้าน วัฒนธรรมและกีฬา
 - 1.6 การสนับสนุนการจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความเป็นอาเซียนเพื่อสร้าง ความตระหนักและค่านิยมร่วมในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา
 - 2 การให้การสนับสนุนส่งเสริมแก่ภาคส่วนอื่นๆ ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ได้แก่
 - 2.1 การสนับสนุนการประชุม/การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเป็นหุ้นส่วนที่ชัดเจนสำหรับการร่วมมือกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ เพื่อเติมเต็มงานของกันและกันและลดความซ้ำซ้อน
 - 2.2 การวิเคราะห์และ/หรือพัฒนาการฝึกอบรมครูด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการและลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ โรคเอดส์และการติดเชื้อ HIV และการคุ้มครองเด็ก
- ระบบและกลไกการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2545 ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ มีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ เหมาะสมและยืดหยุ่น โดยการมีส่วนร่วม จากบุคคล สถาบัน หรือบุคคลภายนอก มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะตัวของผู้เรียน เช่น การจัดให้มีชั่วโมงเรียนในภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ รวมทั้งมีการฝึกประสบการณ์ภาคสนามอย่างพอเพียง มีการเรียนการสอนทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Internet) และมีห้องสมุดระบบสืบค้นข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ที่เพียงพอสำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

จุดเน้นการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมดังกล่าว ได้กำหนดจุดเน้นของการดำเนินงานไว้เป็นปีๆตามปีงบประมาณ ซึ่งในปีงบประมาณ 2557 ได้กำหนดจุดเน้นการดำเนินงานโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 จุดเน้นด้านผู้เรียน

- 1 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญ และความสามารถทางวิชาการ เพื่อพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (Students' Competencies) ดังต่อไปนี้
 - 1.1 นักเรียนปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่สมดุลเหมาะสมกับวัย และเรียนรู้อย่างมีความสุข

1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) กลุ่มสาระหลักเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

1.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถด้านภาษา ด้านคำนวณและด้านการใช้เหตุผล

1.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

1.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีสมรรถนะในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ

1.6 นักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เหมาะสมตามช่วงวัย

2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย มีคุณลักษณะและทักษะทางสังคม ที่เหมาะสม (Students' Characteristics & Social Skills) ดังต่อไปนี้

2.1 นักเรียนระดับประถมศึกษา ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

2.2 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีทักษะการแก้ปัญหา และอยู่อย่างพอเพียง

2.3 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความมุ่งมั่นในการศึกษาและการทำงาน และสามารถปรับตัวเข้ากับพหุวัฒนธรรม บนพื้นฐานวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

3 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเต็มศักยภาพ (Students with Special Needs)

3.1 เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคลด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

3.2 เด็กด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และอัตลักษณ์แห่งตน

3.3 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการส่งเสริมให้มีความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พื้นฐานทางวิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา กีฬา ดนตรี และศิลปะ

3.4 นักเรียนที่เรียนภายใต้การจัดการศึกษาโดยครอบครัว สถานประกอบการ องค์กรเอกชนและสถานศึกษาทางเลือก ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

3.5 เด็กกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองและช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ ได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือเยียวยาด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

ส่วนที่ 2 จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development)

1.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน และพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก

1.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานที่กำหนด และสามารถจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

1.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน ในการสื่อสาร อย่างน้อย 1 ภาษา

1.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้

2 การพัฒนาระบบแรงจูงใจ เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญและกำลังใจ และแสดงศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ (Incentives and Rewarding System)

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญกำลังใจในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานคุณวุฒิ

2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญกำลังใจ ได้รับการจูงใจในการพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีผลงานการสอนที่แสดงศักยภาพการสอนอย่างมืออาชีพ เป็นเชิงประจักษ์ และได้รับการเชิดชูเกียรติอย่างเหมาะสม

3 การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม (Professional Ethics)

3.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ

3.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจิตวิญญาณ และอุดมการณ์ที่มุ่งพัฒนาการศึกษาของชาติ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

3.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะในการเข้าถึงและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ส่วนที่ 3 จุดเน้นด้านการบริหารจัดการ

1 สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน (Participation and Accountability)

1.1 สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอก และที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ได้รับการแก้ไข แทรกแซง ช่วยเหลือ นิเทศ ติดตาม เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและเป็นผู้ประสานงานหลัก เพื่อให้สถานศึกษา ทำแผนพัฒนาเป็นรายโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 สถานศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียน สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการและสังคม

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล อย่างเข้มแข็งโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียนสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการและสังคม

1.4 องค์กรคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดำเนินการ และติดตามประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็ง เพื่อประโยชน์สูงสุด คือ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

2 สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามระดับมาตรฐาน (Management with Quality and Standards)

2.1 สถานศึกษา จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่สูงขึ้นเทียบเคียงกับประเทศผู้นำด้านคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น เทียบเคียงกับประเทศผู้นำด้านคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน

การดำเนินงานทั้ง 3 ส่วนดังกล่าว มีความสัมพันธ์กันและส่งผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ และคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดได้นั้น ขึ้นอยู่กับการที่ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีศักยภาพหรือสมรรถนะตามวิชาชีพในระดับสูง สามารถที่จะจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ และในขณะเดียวกัน การที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงได้นั้น ต้องมีระบบบริหารจัดการที่ดี เอื้อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างดีด้วย ซึ่งระบบบริหารจัดการที่ดีนั้นต้องเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพสูงในการบริหารจัดการควบคู่ไปกับการมีคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีในการดำเนินงานดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานอื่นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามอย่างมากในหลากหลายรูปแบบ ในการเตรียมการและดำเนินการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่การที่ สพฐ. ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสังกัด สพฐ. สู่ประชาคมอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) โดยได้ดำเนินการวิจัยเมื่อปี 2553 - 2554 โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน และ 2) เพื่อพัฒนามาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยในส่วนของการพัฒนามาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน สรุปได้ว่า ได้มาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งประกอบด้วย

ด้านมาตรฐาน

1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มีจำนวน 4 มาตรฐาน 19 ตัวบ่งชี้ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนด้านการเมือง
- 2) มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนด้านเศรษฐกิจ
- 3) มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนด้านสังคม
- 4) มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนด้านวัฒนธรรม
- 5) มีความรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) สามารถสื่อสารด้วยภาษาอาเซียนอย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศในอาเซียนอย่างน้อย 1 ภาษา)
- 2) สามารถใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้
- 3) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้
- 4) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนเป็นพลเมืองอาเซียน ดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีจำนวน 6 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 2) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 3) เห็นปัญหาสังคมและลงมือแก้ไขเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี

- 4) มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
- 5) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 6) มีความสามารถในการจัดการและควบคุมตนเอง

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนภูมิใจ ในความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองอาเซียน มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน
- 2) มีความภูมิใจในความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองอาเซียน
- 3) ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน
- 4) มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล (การระบธรรม ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม สันติวิธีและสันติธรรม)

2 มาตรฐานด้านคุณภาพการจัดการศึกษา มีจำนวน 3 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ได้แก่

มาตรฐานที่ 5 ครูมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน มีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) ครูมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญผ่านการประเมินในระดับชาติ
- 2) ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร
- 3) ครูใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอน
- 4) ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงานทั้งระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline)
- 5) ครูใช้เทคนิคและวิธีสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ครูสามารถแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในประเทศ และในกลุ่มประชาคมอาเซียน
- 7) ครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- 8) ครูจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาราชการของประเทศสมาชิกอาเซียน

มาตรฐานที่ 6 ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
- 2) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ
- 3) ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพ
- 4) ผู้บริหารมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและทักษะในการใช้ ICT

มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียนมีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน
- 2) จัดรายวิชาและกิจกรรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดความสามารถ และความสนใจ
- 3) สนับสนุนให้ครูจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
- 4) นิเทศภายใน กำกับติดตามตรวจสอบ และนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน

3 มาตรฐานด้านคุณภาพการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีจำนวน 1 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1) ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานภาคีเครือข่าย เพื่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
- 2) ผู้บริหารมีความสามารถในการนิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
- 3) ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายในกลุ่มประชาคมอาเซียน
- 4) คณะกรรมการสถานศึกษากำกับ ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

ด้านยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า มีจำนวน 4 ยุทธศาสตร์หลัก 19 ยุทธศาสตร์ย่อย ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นอาเซียน มีจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

- 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความเป็นประชาคมอาเซียน
- 2) บูรณาการหลักสูตรความเป็นประชาคมอาเซียนเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 3) จัดทำรายวิชาความเป็นประชาคมอาเซียน เป็นสาระเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา
- 4) จัดทำหลักสูตรภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สาม
- 5) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางด้านภาษา และเจตคติ ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

- 1) สร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สองและภาษาที่สามตามลำดับ
- 3) พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ด้านภาษาต่างประเทศเพื่อยกระดับความสามารถด้านภาษาของผู้เรียน
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่3

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารจัดการโดยใช้เครือข่าย มีจำนวน 5 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

- 1) ส่งเสริมให้มีโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาในประชาคมอาเซียน
- 2) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมหรือกิจกรรมใหม่ ๆ ในเครือข่ายประชาคมอาเซียน
- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนในเครือข่ายประชาคมอาเซียน
- 4) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการกับเครือข่ายประชาคมอาเซียน

5) จัดให้ครูและนักเรียนได้ไปทัศนศึกษาในประเทศที่เป็นประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี มีจำนวน 4 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

- 1) พัฒนาระบบสารสนเทศบนสื่อออนไลน์ให้ครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียน
- 2) ส่งเสริมให้มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียนทั้งในรูปแบบเอกสาร วัสดุทัศน และสื่อมัลติมีเดียอย่างหลากหลาย
- 3) จัดให้มีรายการโทรทัศน์ที่แนะนำเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
- 4) ประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัยนี้ทำให้ได้ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีจำนวน 4 ยุทธศาสตร์หลัก 19 ยุทธศาสตร์ย่อย ดังนั้นหน่วยงานระดับกระทรวง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้นำยุทธศาสตร์ดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวทางและยุทธวิธีเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดให้ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างมีคุณภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งนำยุทธศาสตร์ดังกล่าวเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่การเป็นประชาคมอาเซียนต่อไป

นอกจากนั้น ผู้อำนวยการสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และคณะ (2554) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์และประเมินความสำเร็จของนโยบายและกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน อันประกอบด้วย ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวและนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละประเทศ

ผลจากการวิเคราะห์และประเมินกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่ผ่านมาในรูปแบบของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการต่างประเทศ และนโยบายด้านการศึกษาของแต่ละประเทศมาประกอบในการวิเคราะห์ ได้พัฒนาเป็นกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมี กลยุทธ์หลัก ซึ่งประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาให้เป็นนโยบายระดับชาติ เพื่อใช้เป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์ที่ 2 ขยายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับขั้นพื้นฐาน อุดมศึกษา รวมถึงการอาชีวศึกษา ให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของแต่ละประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเอกภาพในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านไปในทิศทางเดียวกัน

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมความเข้าใจอันดีความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นที่ทำให้ได้มาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้นำผลการวิจัยนี้ไปสู่การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม โดย

จัดทำโครงการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) โดยมอบหมายให้สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษาดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN) เพื่อเตรียมเยาวชนไทยให้มีความพร้อมในการเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากทุกภูมิภาค จำนวน 54 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียน 2 รูปแบบ ได้แก่

1) โรงเรียน Sister school จำนวน 30 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนอีก 1 ภาษาพหุวัฒนธรรม

2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เน้นการเรียนการสอนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน 1 ภาษา (ภาษาของประเทศที่มีชายแดนติดที่ตั้งของโรงเรียน เช่น ลาว พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย) พหุวัฒนธรรม เทคโนโลยี และพัฒนาให้เป็นศูนย์อาเซียนศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพ ในการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนัก รวมทั้งจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยเสาหลัก 3 เสา ได้แก่ เสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Political and Security Community) เสาหลักประชาคมเศรษฐกิจ (ASEAN Economic Community) และ เสาหลักประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio -Cultural Community) เพื่อเตรียมคนสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 และสร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนในโครงการเป็นต้นแบบในการขยายผลให้โรงเรียนทุกโรงทั่วประเทศขับเคลื่อนการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน สร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 225 เขตพื้นที่ มีความพร้อมในการเตรียมบุคลากรและโรงเรียนในเขตพื้นที่สู่ประชาคมอาเซียน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน

ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญดังนี้

1 บริบทและสภาพการณ์ของการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้เงื่อนไขของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2 มาตรฐานสมรรถนะและคุณลักษณะของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน

3 การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาอาเซียนในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน

บริบทและสภาพการณ์ของการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้เงื่อนไขของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

บริบทของการต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 นับเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ร่วมกับกระแสของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่มีการหลั่งไหลและเชื่อมต่อถึงกันและกันอย่างรวดเร็วนั้น ส่งผลกระทบต่อการศึกษายิ่งเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในการพัฒนาการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพและคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และเป็นพลโลกที่มีคุณภาพและพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ด้วยความมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยต้องมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แนวคิดเรื่อง "ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21" ได้ถูกพัฒนาขึ้นใน ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยภาคส่วนที่เกิดจากวงการนอกการศึกษา ประกอบด้วย บริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ เช่น บริษัทแอปเปิล บริษัทไมโครซอฟท์ บริษัทวอลต์ดิสนีย์ องค์กรวิชาชีพระดับประเทศ และสำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ รวมตัวและก่อตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อพัฒนา ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือเรียกย่อๆว่า เครือข่าย P21 โดยหน่วยงานเหล่านี้มีความกังวลและเห็นความจำเป็นที่เยาวชนจะต้องมีทักษะสำหรับการออกไป ดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 จึงได้พัฒนาวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น (<http://www.qlf.or.th/Home/Contents/417>)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า “สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้”

สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย

ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือ หัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

ทักษะด้านความรู้

- (1) ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness)
- (2) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy)
- (3) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy)
- (4) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)
- (5) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่

- (1) ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม
- (2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา
- (3) การสื่อสารและการร่วมมือ

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้

- (1) ความรู้ด้านสารสนเทศ
- (2) ความรู้เกี่ยวกับสื่อ
- (3) ความรู้ด้านเทคโนโลยี

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้

- (1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว
- (2) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
- (3) ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
- (4) การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)
- (5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C
3R คือ Reading (อ่านออก), (W)riting (เขียนได้), และ (A) rithmetics (คิดเลขเป็น)
7C ได้แก่

- (1) Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา)
- (2) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม)
- (3) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์)

(4) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)

(5) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ)

(6) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

(7) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

นอกจากนี้นักเรียนยังต้องมีมาตรฐานด้านผู้เรียนตามที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนดไว้อีกด้วย

มาตรฐานสมรรถนะและคุณลักษณะของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน

การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพสูงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพและคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ และพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ด้วยความมีคุณธรรมและจริยธรรมนั้น นับได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเข้มแข็งและมั่นคง โดยการที่ต้องพัฒนาครู/ อาจารย์ให้มี มาตรฐานครูอาเซียน (Standards for New ASEAN Teacher) และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ ควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มี มาตรฐานการบริหารจัดการสถานศึกษา

มาตรฐานครูอาเซียน (Standards for New ASEAN Teacher)

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558) ได้เสนอมาตรฐานครูอาเซียนไว้ว่า ครูในอาเซียนต้องมีมาตรฐาน 4 ด้าน

1) มาตรฐานด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง การที่ครูต้องมีความรู้ลึกซึ้งในการสอนและเนื้อหา (Have profound knowledge on teaching and subjects) และต้องมีความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและติดตามการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ (Know the ASEAN and keep up with global change)

2) มาตรฐานด้านความคิด หมายถึงการที่ครูจะต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ (Have an analytical, synthetic and creative thinking) แล้วคิดไปข้างหน้า คิดอย่างมีอิสระ (Able to think forward and independently)

3) มาตรฐานด้านทักษะ คือสอนเด็กให้เขาเติบโตเต็มตามศักยภาพ (Teach children to fully grow according to their potentiality) มีภาวะผู้นำ ความมั่นใจในตนเอง และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ (Have leadership, self-confidence and create change)

4) มาตรฐานด้านจริยธรรม คือ มีความมั่นคงในจริยธรรมแห่งวิชาชีพและมีความสามารถในการโน้มน้าวให้เกิดความสำนึกในความเป็นครู (Very strong in professional ethics and ability to convince)

สมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งเป็นสมรรถนะเชิงวิชาชีพที่เป็นฐานของการพัฒนา (Competency-Based) ตามบทสรุปจากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่ได้พัฒนาสมรรถนะของครูไทย โดยแบ่งออกเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ดังนี้ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556)

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ได้แก่

- 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน
- 2) การบริการที่ดี
- 3) การพัฒนาตนเอง
- 4) การทำงานเป็นทีม
- 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation) หมายถึงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง

สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี (Service Mind) หมายถึงความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการ และการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง (Self Development) หมายถึงการศึกษาค้นคว้าความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม (Team Work) หมายถึงการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทของการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธภาพของสมาชิกตลอดจน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher's Ethics and Integrity) หมายถึงการประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม เพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู

สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะคือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำ 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) หมายถึงความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน (Student Development) หมายถึงความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดหาข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา การกำกับดูแลชั้นเรียน/รายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research) หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวม ประมวลหาข้อสรุปอย่างเป็นระบบและนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์องค์หรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship & Collaborative-Building for Learning Management) หมายถึง การประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานการบริหารจัดการสถานศึกษา เกิดจากที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาหรือโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล (world – class standard school) ซึ่งหมายถึง โรงเรียนที่พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน อย่างมีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากล รวมทั้ง มีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ได้ ผู้เรียนที่มีคุณภาพ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะ (Learner Profile) เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World class standard) และมีศักยภาพเป็นพลโลก (World citizen) โดยการกำหนดจุดมุ่งหมายและทิศทางในการดำเนินการของโรงเรียนมาตรฐานสากล 3 ประการ คือ

- 1) พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen)
- 2) ยกระดับการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล (World – Class Standard)
- 3) ยกระดับการบริหารจัดการด้วยคุณภาพ (Quality System Management)

(กมล รอดคล้าย และคณะ, 2555)

กล่าวโดยรวมได้ว่าสมรรถนะหลัก (Core Competency) 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) 6 สมรรถนะ มาตรฐานครูอาเซียน รวมทั้งมาตรฐานการบริหารจัดการสถานศึกษา ที่กล่าวมานั้น เป็นปัจจัยสำคัญของการนำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีคุณภาพ

การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาอาเซียนใน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน (อ่องจิต เมธยะประภาส, 2554) โดยเฉพาะมาตรฐานด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ที่กำหนดไว้ว่า

มาตรฐานที่ 5 ครูต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ

1. ครูมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญผ่านการประเมินในระดับชาติ
2. ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร
3. ครูใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอน
4. ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงานทั้งระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline)
5. ครูใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน
6. ครูสามารถแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในประเทศ และในกลุ่มประชาคมอาเซียน
7. ครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
8. ครูจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาราชการของประเทศสมาชิกอาเซียน

มาตรฐานที่ 6 กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
2. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ
3. ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพ
4. ผู้บริหารมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและทักษะในการใช้ ICT

มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ

1. หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน
2. จัดรายวิชาและกิจกรรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ
3. สนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
4. นิเทศภายในกำกับติดตามตรวจสอบและนำผลไปปรับปรุง การเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ

1. ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานภาคีเครือข่าย เพื่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

2. ผู้บริหารมีความสามารถในการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

3. ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายในกลุ่มประชาคมอาเซียน

4. คณะกรรมการสถานศึกษากำกับ ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

จากมาตรฐานดังกล่าว ได้นำมากำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน ที่สำคัญ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นอาเซียน มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความเป็นประชาคมอาเซียน

2. บูรณาการหลักสูตรความเป็นประชาคมอาเซียนเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3. จัดทำรายวิชาความเป็นประชาคมอาเซียน เป็นสาระเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา

4. จัดทำหลักสูตรภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สาม

5. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางด้านภาษา และเจตคติ ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ

1. สร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

2. ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สองและภาษาที่สามตามลำดับ

3. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้านภาษาต่างประเทศเพื่อยกระดับความสามารถด้านภาษาของผู้เรียน

4. ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง

5. ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่3

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารจัดการโดยใช้เครือข่าย มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ

1. ส่งเสริมให้มีโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาในประชาคมอาเซียน

2. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมหรือกิจกรรมใหม่ ๆ ในเครือข่ายประชาคมอาเซียน

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนในเครือข่ายประชาคมอาเซียน

4. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการกับเครือข่ายประชาคมอาเซียน

5. จัดให้ครูและผู้เรียนได้ทัศนศึกษาในประเทศที่เป็นประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ

1. พัฒนาระบบสารสนเทศบนสื่อออนไลน์ให้ครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียน
2. ส่งเสริมให้มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายประชาคมอาเซียนทั้งในรูปแบบเอกสาร ทัศน และสื่อมัลติมีเดียอย่างหลากหลาย
3. จัดให้มีรายการโทรทัศน์ที่แนะนำเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
4. ประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

จากยุทธศาสตร์สู่การพัฒนา

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว ในด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพสูงตรงตามมาตรฐานวิชาชีพนั้น จุดเริ่มต้นที่สำคัญคือการมีหลักสูตรมาตรฐานที่เชื่อมั่นได้ว่าสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพสูงตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้เป็นพื้นฐานอยู่บ้างแล้ว กล่าวคือ

สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556) ได้ดำเนินโครงการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับผู้บริหาร ครูและ บุคลากรทางการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนัก รับรู้และพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน ทั้งในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติงาน และ เหตุการณ์สำคัญ ๆ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม หลักสูตรดังกล่าวนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่สำคัญ คือ การใช้ภาษาอังกฤษในการ ทักทาย แนะนำตนเอง งานอดิเรก เป้าหมายในชีวิต การสนทนาเรื่อง กีฬา สนทนาสิ่งที่ชอบและไม่ชอบ ตัวเลข การนับเลข การบอกจำนวน เครื่องหมายคณิตศาสตร์ (บวก ลบ คูณ หาร) การแสดงความคิดเห็น การเตรียมตัวนำเสนอ การแต่งประโยคภาษาอังกฤษ คำศัพท์เกี่ยวกับสถานที่ทำงาน โรงเรียน คำศัพท์เกี่ยวกับกิจกรรมในชั้นเรียน การบอกเวลา เตรียมคิดเมนูอาหารไทย และเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 เช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเปรียบเทียบวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียน รวมทั้งการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการนำเสนอในที่ประชุม สำหรับวิธีการพัฒนา ใช้การศึกษาด้วยตนเอง และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจากวิทยากร การจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และ การใช้สื่อเทคโนโลยีเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ (www.nidtep.go.th/files/040656_04.pdf)

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) โดยกลุ่มส่งเสริมและการประกอบวิชาชีพ สำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ ได้จัดทำหลักสูตรพัฒนาครู ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรมครูให้สามารถปฏิบัติงานและปฏิบัติตนได้ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด ซึ่งครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย และเป็นผลให้เกิดคุณภาพของประชากรในสังคม ดังนั้นครูทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยถือว่าการพัฒนาเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องพัฒนาตนเอง และผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนา จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีหลักสูตรมาตรฐานสำหรับการพัฒนาครูให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

หลักสูตรพัฒนาครูให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้สร้างขึ้นนั้น หลักการและเหตุผลอยู่บนพื้นฐานของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายที่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยมีครูเป็นบุคลากรหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายในฐานะที่เป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างรอบด้าน ในลักษณะดังกล่าวนี้ หลักสูตรพัฒนาครูให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานของครูให้มีความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญตามระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู โดยมีวัฒนธรรมการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาเพิ่มพูนคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรนี้มีโครงสร้างหลักสูตรที่เป็นมวลงบประมาณที่จัดให้ครูผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้และสามารถสร้างความรู้ของตนเองเกี่ยวกับผู้เรียน แล้วให้นำเอากระบวนการและเครื่องมือการเรียนรู้ต่างๆไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือพันธกิจสำหรับนักเรียน และเมื่อผู้เรียนลงมือปฏิบัติทำจริงแล้วก็จะทำให้เกิดคุณภาพผู้เรียนที่สูงขึ้นได้จริง

ความคาดหวังผลลัพธ์ของหลักสูตร คุณภาพรวมเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรม เป็นภาพความสำเร็จของการพัฒนาครูโดยมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1 รู้และเข้าใจ ในเรื่องต่อไปนี้

(1.1) ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนในด้านการพัฒนา วิธีการเรียนรู้ ความถนัด ความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน

(1.2) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

(1.3) วิธีสอน วิธีจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลได้จริง

(1.4) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

(2) ความสามารถในการปฏิบัติ ดังนี้

(2.1) การคิดเชิงบวก

(2.2) การคิดค้นกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน

(2.3) การค้นหาหลักฐานร่องรอยผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

(2.4) การสรุปรายงานผลการพัฒนาและการวิจัยในชั้นเรียน

(2.5) การวางแผนพัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

ในขณะเดียวกัน สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) โดยกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการประกอบวิชาชีพ สำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ ได้จัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถปฏิบัติงานและปฏิบัติตนได้ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด

หลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดจากฐานความคิดในการบริหารจัดการศึกษาให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการคุณภาพ แนวคิดในการกระจายอำนาจให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล และผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในลักษณะดังกล่าวนี้ หลักสูตรนี้จึงมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติ ค่านิยม

ที่ดีในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายดังกล่าว

นอกจากนั้น ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการพัฒนาครู ได้แก่ สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2556) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือเพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน และเพื่อถอดบทเรียนจากการใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยดำเนินการกับครูและผู้บริหารจำนวน ๑๐๘ คน ในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ จำนวน ๑๐ โรงเรียน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนด ตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ๓ ส่วนคือ ตัวชี้วัดที่ ๑ คือคุณภาพของรูปแบบการพัฒนา ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนา ปัจจัยและเงื่อนไขต่อความสำเร็จของการพัฒนา และบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัย โรงเรียน ชุมชนและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ตัวชี้วัดตัวที่ ๒ คือ คุณภาพของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เกิดจากการพัฒนาตามรูปแบบฯ และตัวชี้วัดตัวที่ ๓ คือ คุณภาพของนักเรียนที่เกิดจากครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับจากการพัฒนาตามรูปแบบฯ ผลการวิจัยพบว่า

1 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ในองค์ประกอบหลัก คือ การมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัย โรงเรียน และชุมชน อยู่ในระดับมาก ปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินการพัฒนา ได้แก่ บรรยากาศในการฝึกอบรม ต้องเป็นบรรยากาศที่เป็นมิตร ให้อิสระในการแสดงออก และมีการยอมรับซึ่งกันและกัน จะส่งผลให้ผลลัพธ์ของการฝึกอบรมบรรลุผลสำเร็จและเกิดความร่วมมือกันอย่างแท้จริง ส่วนทางด้านเจตคติต่อการพัฒนานั้นพบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาในระดับมากที่สุด เนื่องจาก การพัฒนาโดยการฝึกอบรมนั้นครูและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการพัฒนา เนื้อหาสาระ เทคนิควิธีที่นำเสนอสอดคล้องกับความต้องการของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนคณะวิทยากรเป็นที่ยอมรับของครูและผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ทางด้านความคาดหวัง และการสร้างแรงจูงใจ พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยเหตุที่ว่าก่อนการดำเนินการพัฒนาได้มีการสำรวจความต้องการของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาความเป็นวิชาชีพของตนและได้มีการปฐมนิเทศชี้แจงเป้าหมายและวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกันตั้งแต่ต้น ส่วนทางด้านกระบวนการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า กระบวนการพัฒนาโดยการฝึกอบรมโดยตรงมีประสิทธิภาพและผู้บริหารสถานศึกษาที่ผลอยู่ในระดับสูงทั้งทางด้านหลักสูตร วิทยากร สื่อ/อุปกรณ์และกระบวนการฝึกอบรม

2 ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน คือ

(1) ด้านครู พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ได้รับด้วยกัน มีความมั่นใจในการนำไปใช้ เห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่ได้รับการฝึกอบรมมา และมีความพึงพอใจในการได้รับการพัฒนา ทุกโมดูลที่ใช้ในการฝึกอบรม ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง การสอนภาษาโดยเน้นความเข้าใจ การเรียนแบบร่วมมือ กลวิธีอภิปัญญา การสอนแบบเสริมพลัง ตลอดจนการวิจัยในชั้นเรียน

(2) ผลด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารสามารถนำความรู้ความเข้าใจและทักษะกระบวนการที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี และมีความพึงพอใจมากที่ได้รับการพัฒนา

(3) ด้านนักเรียน พบว่าภายหลังจากที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนานักเรียน แล้วนักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ดีขึ้นอย่างชัดเจน

(4) ผลการถอดบทเรียนจากการการใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าสามารถนำรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา มาสังเคราะห์เป็นสิ่งที่เป็นการปฏิบัติที่ดี (Best practice) สำหรับขยายผลการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้ต่อไปในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้ สามารถประมวลเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานสำหรับพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ดังนี้

1 ภาครัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในวงกว้างเพื่อให้หน่วยงานระดับปฏิบัตินำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีทิศทาง ตรงตามนโยบาย

2 ในการดำเนินการพัฒนา นั้นเห็นอย่างชัดเจนว่าได้มี ความพยายามในการดำเนินการในหลายๆ ด้านในการเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่ ยังไม่พบว่ามีหลักสูตรมาตรฐานที่เป็นหลักสูตรกลางสำหรับทุกภาคส่วนที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษา และตรงตามมาตรฐานการศึกษาอาเซียน

3 สถานศึกษาเอกชนมีการจัดการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในองค์กร (In-house Training) ซึ่งทำให้มีความพร้อมระดับหนึ่งในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

4 หน่วยงานต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศหลายหน่วยงานได้ให้การสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษาของไทยเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

5 รูปแบบ โครงสร้าง และเนื้อหาหลักสูตรที่ได้จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ซึ่งจะนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานสำหรับพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานสำหรับพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากการประมวลการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์มาตรฐานที่ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรสายสนับสนุนทางการศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาการศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้นอาจมีได้หลายลักษณะ แต่ในที่นี้ได้ยึดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาของนักวิชาการอาวุโสเป็นหลัก โดย

เกิดจากแนวคิดที่ว่า นักวิชาการอาวุโส เป็นผู้ที่ทรงภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิปัญญาที่สามารถถ่ายทอดและนำมาสังเคราะห์เป็นหลักสูตรมาตรฐานได้ ร่วมกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรต้องพิจารณาความสำคัญของสิ่งต่างๆ ที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (วิชัย ดิสสระ, 2535)

(1) ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรด้านต่าง ๆ ล้วนมีความสำคัญต้องศึกษารวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้อง ให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การทำงานใด ๆ ย่อมต้องการทราบผลการปฏิบัติ หลักสูตรที่ได้ประกาศใช้แล้วต้องมีการติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ ๆ จนครบโครงการ สิ่งที่มีสัมฤทธิ์ผล ประสบความสำเร็จ ย่อมเกิดความภาคภูมิใจ เป็นแรงจูงใจมีการนำไปใช้ในลักษณะงานเดียวกันในครั้งต่อไป ส่วนสิ่งที่ไม่สัมฤทธิ์ผลมีปัญหาและอุปสรรคจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงต่อไป

(2) ปรัชญาการศึกษาเป็นแนวความคิดเป็นอุดมคติหรืออุดมการณ์ของนักปรัชญาและนักการศึกษา ความเชื่อเหล่านั้นใช้เหตุและผลเป็นเกณฑ์พิจารณา จึงเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมสำหรับการเลือกนำเอาสิ่งที่ปฏิบัติและสอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของสังคมมาใช้ในการกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

(3) ทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาของนักจิตวิทยาหลายลัทธิความเชื่อเมื่อนำมารวมและจัดเข้ากลุ่มพบว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แตกต่างกันที่กรรมวิธีให้เกิดการเรียนรู้และสภาพการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้ทฤษฎีการเรียนรู้จึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงมาจากปรัชญาการศึกษา กำหนดเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพราะอุดมการณ์ของปรัชญาการศึกษา กำหนดเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพราะอุดมการณ์ของปรัชญาการศึกษา ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติเป็นอย่างไร ต้องหาวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามต้องการ โดยใช้ความรู้ทางด้านทฤษฎีการเรียนรู้ที่นักจิตวิทยาได้ศึกษาไว้

(4) สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาบางอย่างเกิดขึ้นได้ในเวลาสั้น ๆ บางอย่างค่อย ๆ เปลี่ยนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งล้วนแต่มีผลกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม

ความเป็นมาตรฐานของหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐาน ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณา คือ ความเป็นมาตรฐานของหลักสูตร ในที่นี้ การกำหนดความเป็นมาตรฐานหลักสูตรจะมุ่งเน้นเฉพาะ หลักสูตรการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเท่านั้น มิได้หมายถึงความเป็นมาตรฐานของหลักสูตรทั่วไป ความเป็นมาตรฐานของหลักสูตรในที่นี้ คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

(1) สอดคล้องกับแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและ วัฒนธรรมอาเซียน และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558

(2) สะท้อนอัตลักษณ์ของอาเซียน

(3) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

(4) การเชื่อมโยงทัศนคติที่เป็นสากล ทักษะ พหุวัฒนธรรม การปรับตัวเข้ากับเศรษฐกิจและสังคมโลกที่มี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (โลกในศตวรรษที่21)

(5) บรูณาการเรื่อง คน วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือการเมืองอย่าง ต่อเนื่อง ใช้กระบวนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้สึกรู้การเป็น เจ้าของและภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกอาเซียน

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหรือสร้างหลักสูตรใด ๆ ก็ตาม ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนด องค์ประกอบสำคัญ/จำเป็นของหลักสูตรไว้ดังนี้

(1) หลักการของหลักสูตร เป็นการสะท้อนให้เห็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรที่จะบอกให้รู้ว่า หลักสูตรนั้นจัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในเชิงปริมาณของหลักสูตร

(2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร แสดงความคาดหวังว่า ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนั้นแล้ว จะมีศักยภาพ และคุณลักษณะอย่างไร โดยทั่วไป จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะบอกถึงศักยภาพและคุณลักษณะของผู้ที่ผ่าน หลักสูตรนั้นแล้ว 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะปฏิบัติ

(3) โครงสร้างหลักสูตร แสดงภาพรวมของทั้งหลักสูตรว่า มีรูปแบบหลักสูตรอย่างไร ได้จัดเนื้อหา สารและประสบการณ์การเรียนรู้อะไร ในลักษณะใด การจัดสัดส่วนของเนื้อหาสาระและประสบการณ์การ เรียนรู้เป็นอย่างไร ระยะเวลาตลอดหลักสูตรเป็นเท่าใด รูปแบบการจัดการเรียนการสอน และสื่อหลัก เป็น อย่างไร

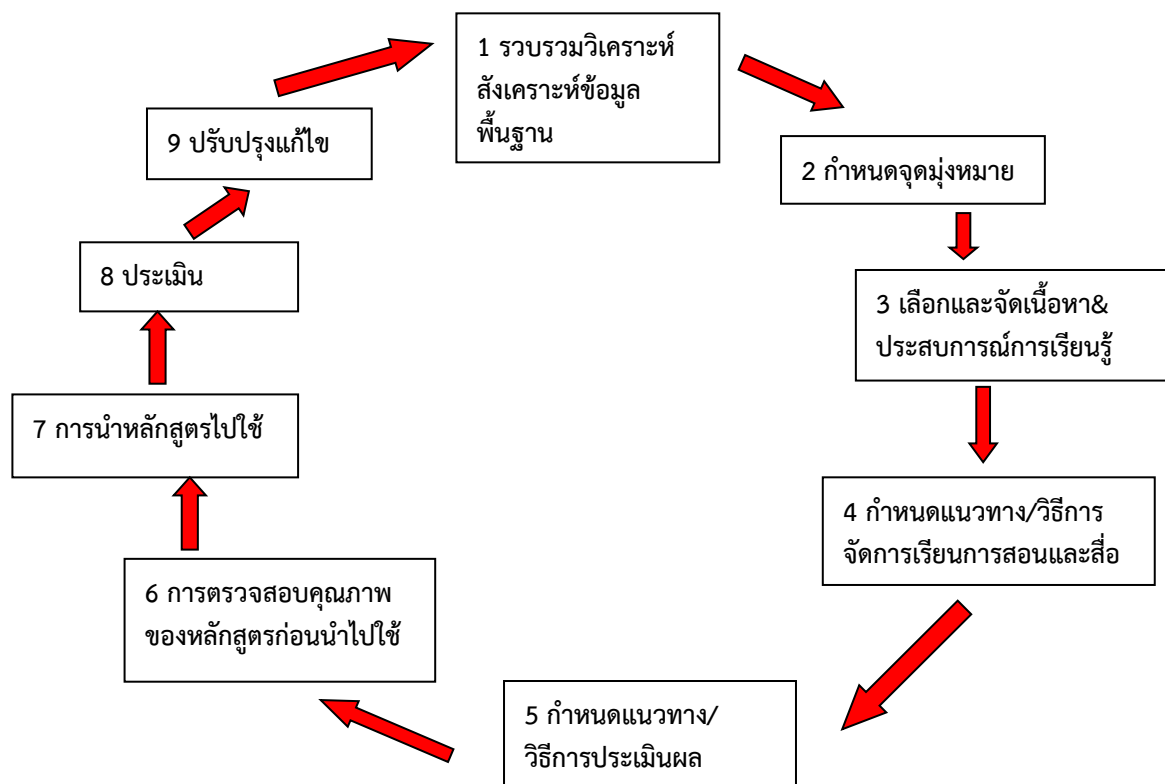
(4) เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วยขอบเขตเนื้อหา ข้อความรู้ รวมทั้งประสบการณ์การเรียนรู้ที่ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย

(5) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร ในระดับใด มี ประเด็นใดอีกบ้างที่ต้องเรียนรู้เพิ่มเติม

(6) แนวทางการใช้หลักสูตร เป็นการให้แนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ หรือนำ หลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริง ให้ใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติตามลำดับอย่างต่อเนื่องเป็นวัฏจักร และต้องทำให้สำเร็จในแต่ละขั้น ก่อนจะทำขั้นต่อไป จะข้ามขั้นตอนไม่ได้โดยมีขั้นตอนที่สำคัญตามแผนภูมิ ดังนี้

(ประยุกต์จาก สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ (มปป.)

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร
 เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมความต้องการ/จำเป็นของสังคมและกลุ่มเป้าหมาย นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาในเรื่องที่จะพัฒนาหลักสูตร หลักปรัชญา หลักการ ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการของสังคมและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตรไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง

ในกรณีนี้ ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นที่ได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรได้แก่

(1) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพราะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของประเทศ คือกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการในหลายด้านในการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

(2) สถานการณ์ความเป็นจริงในการพัฒนาตามนโยบายและยุทธศาสตร์ (ดังกล่าวในข้อ 1) เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าดำเนินการพัฒนาไปแล้วอย่างไร จะต้องสร้างหลักสูตรสำหรับการพัฒนาต่อไปอย่างไร

(3) กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับบุคคล ว่ามีความต้องการและความพร้อมสำหรับการพัฒนาอย่างไร

(4) หลักการแนวคิด และทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตร ในที่นี้ได้นำทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (1950) ซึ่งได้ให้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า ผู้ที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำถามสำคัญ 4 ประการคือ

ประการแรก การจัดทำหลักสูตรขึ้น เพื่ออะไร หมายความว่า ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นกับผู้เรียน ในการพัฒนาหลักสูตรจึงหมายถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ประการที่สอง เพื่อให้ตอบคำถามประการที่สอง ผู้พัฒนาหลักสูตรจึงต้องตอบคำถามว่า จะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรและต้องได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง ในการพัฒนาหลักสูตร คือการกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ของหลักสูตร

ประการที่สาม จะจัดการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาและได้รับประสบการณ์ตามที่กำหนด ในการพัฒนาหลักสูตร คือการกำหนดแนวทาง วิธีการจัดการเรียนการสอนและสื่อประกอบของหลักสูตร

ประการที่สี่ จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์เรียบร้อยแล้ว ในการพัฒนาหลักสูตรคือการกำหนดแนวทาง วิธีการ และเครื่องมือการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินหลักสูตร

(5) ความคิดเห็นทางด้านวิชาการจากนักวิชาการอาวุโส เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับหลักการทางทฤษฎี เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรในทุกองค์ประกอบของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการนำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นแนวคิดและตัวชี้้นำในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่จะบอกว่า ภายหลังจากที่ได้รับการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้แล้ว ผู้สำเร็จหลักสูตร จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องใด ในระดับใดที่ยอมรับได้ จะต้องมีความเจตคติต่อเรื่องราวตามหลักสูตรนั้นอย่างไร และจะต้องทำอะไรได้ ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งหมายถึงว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะต้องอิงเกณฑ์มาตรฐาน และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้จะเป็นตัวชี้นำ หรือตัวกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องได้รับ

มาตรฐาน ตาม Collins Co-build Dictionary (1992) มาตรฐานหมายถึง ระดับของคุณภาพ หรือผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะระดับที่ยอมรับได้ มาตรฐานเป็นสิ่งที่นำมาใช้ในการวัด หรือประมาณค่าคุณภาพ หรือระดับของบางสิ่งบางอย่าง ทางด้านการศึกษา มาตรฐานหมายถึง สิ่งที่กำหนดทั้งทางด้านองค์ความรู้และศักยภาพ ที่เป็นพื้นฐานของคุณภาพของการศึกษา ที่แสดงถึงสิ่งที่ผู้เรียนทั้งหมด ต้องรู้และสามารถทำได้ ในระดับที่ยอมรับได้

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกและจัดเนื้อหาหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องกำหนดบนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้จัดกระทำไว้ (ในข้อ 1) และต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ในกรณีนี้ ได้กำหนดกรอบเนื้อหาหลักสูตรไว้ดังนี้

1 ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ประกอบด้วย

(1) ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศ ระบบนิเวศ ภูมิอากาศ ผลกระทบจาก พลังธรรมชาติต่างๆ การเชื่อมโยงโลก ภูมิภาคอาเซียนและท้องถิ่นแต่ละประเทศ

(2) ประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ มรดกทางวัฒนธรรม รัฐบาลและพลเมือง สุขภาพ ความปลอดภัย ศาสนา ความเชื่อ ปรัชญา ค่านิยม รูปแบบการปกครอง แง่คิดเกี่ยวกับโลก เทคโนโลยี การยอมรับและการปรับตัวของประชาชนอาเซียน รวมทั้งการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลายของอาเซียน ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนและมีอิทธิพล ต่อวัฒนธรรมและความเชื่อ การตระหนักรู้และชื่นชมในความแข็งแกร่งที่ปรากฏในความเหมือนและ ลักษณะเฉพาะของคนในอาเซียน และการส่งเสริมความเสมอภาคและความยุติธรรมในการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนร่วมกัน ได้แก่ การปลูกฝังหลักการของ ความยุติธรรมและความเสมอภาค การให้เครื่องมือและแนวทางแก่ผู้เรียน (ทางด้าน วิทยาศาสตร์ การเมือง และปรัชญา) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อน และตอบสนองอย่างเหมาะสม

2 การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย

- (1) ลักษณะและมาตรฐานสถานศึกษาอาเซียน
- (2) รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาอาเซียน
- (3) รูปแบบและวิธีการทำงานร่วมกันเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน การตระหนักถึงความกดดันต่อทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดและการเพิ่มจำนวนประชากร และ การนำไปใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การสร้าง แรงบันดาลใจให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกัน ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อการสร้าง อนาคตที่มั่นคง สันติสุขและยั่งยืนของอาเซียน
- (4) การเตรียมบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทั้งในการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่าย และการเรียนการสอน

3 การใช้สื่อเทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยีในปัจจุบัน การเลือกรับสื่อและก้าวทันสื่อ

4 การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเข้าสู่อาเซียน โดยการบูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางของประเทศ และสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาสู่อาเซียนของประเทศไทย ซึ่งมีหลายรูปแบบเช่น Sister School, Buffer School หรือรูปแบบอื่นๆที่บุคลากรของสถานศึกษาสามารถสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

5 การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถและคุณลักษณะตามมาตรฐานอาเซียน และมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เทียบเคียงได้กับมาตรฐานอาเซียน

6 การจัดการแนะแนวการศึกษาและอาชีพในอาเซียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจในเรื่องเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 การกำหนดแนวทาง/วิธีการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เป็นการกำหนดแนวทาง วิธีการกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาสาระของหลักสูตรและนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ในกรณีนี้ ได้กำหนดแนวทาง วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ การ

เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาเป็นแหล่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนรู้ฝึกฝนด้วยตนเอง ส่วนสื่อประกอบหลักสูตรได้จัดทำสื่อผสมและบรรจุลงในแผ่นซีดี เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 กำหนดแนวทาง/วิธีการประเมินผล ประกอบด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทาง วิธีการและเครื่องมือในการวัด ประเมิน ความก้าวหน้าและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระหว่างการเรียนรู้ (Formative Evaluation) และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ Summative Evaluation) โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียน

ในกรณีนี้ เน้นการประเมินผลงานที่แสดงถึงผลการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 6 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การปรับแก้ก่อนนำไปใช้ ในขั้นนี้เป็นการนำหลักสูตรที่ยกร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบคุณภาพในเบื้องต้น ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่นการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรเทียบกับลักษณะของหลักสูตรมาตรฐาน การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น เพื่อนำผลการตรวจสอบนี้ไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริง

ในกรณีนี้ ได้ใช้การตรวจสอบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรเทียบกับลักษณะของหลักสูตรมาตรฐานอาเซียน รวมทั้งการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาการศึกษาอาเซียน จำนวน 3 ท่าน และนำผลการตรวจสอบทั้ง 2 ด้านดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นที่ 7 การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นที่นำหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ปฏิบัติจริง ตามข้อกำหนดในทุกขั้นตอนที่ผ่านมา เพื่อให้แน่ใจได้ว่าได้มีการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้องเหมาะสม

ในกรณีนี้ได้กำหนดการใช้หลักสูตรในรูปแบบของการอบรมบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความพร้อมและยินดีเข้าร่วมการพัฒนาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งในโรงเรียนรัฐ และโรงเรียนเอกชน อย่างละ 1 โรงเรียน

ขั้นที่ 8 การประเมินหลักสูตร เป็นการตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร จากการที่ได้นำหลักสูตรไปใช้จริง เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นการยืนยันคุณภาพหลักสูตรเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมั่นใจ

ในกรณีนี้ ได้ประเมินหลักสูตรจากข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงของผู้ที่เข้าร่วมอบรม

ขั้นที่ 9 การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นวัฏจักรที่ทำอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งที่จะช่วยให้หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสมกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจกำหนดวงรอบของการปรับปรุงหลักสูตรไว้ล่วงหน้า หรือปรับปรุงเมื่อพบข้อบกพร่องของหลักสูตรจากการประเมินหลักสูตรก็ได้

ในกรณีนี้ได้เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรสำหรับอนาคตไว้

สรุป กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียนนั้นต้องประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์บริบทและสภาพการณ์ของการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้เงื่อนไขของการเข้าสู่

ประชาคมอาเซียน และมาตรฐานสมรรถนะและคุณลักษณะของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาอาเซียนในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานนั้นต้องจัดทำตามขั้นตอนที่เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรอย่างครบถ้วนทุกขั้นตอนเพื่อให้มั่นใจได้ว่า จะได้หลักสูตรมาตรฐานที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีคุณภาพสูง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวรายละเอียดข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

